

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT**Folosirea în procesul penal a probelor obținute din activitățile specifice culegerii de informații****Lect. univ. dr. Andrei-Viorel Iugan***Facultatea de Drept, Academia de Studii Economice din București*

Rezumat: *Cadrul normativ actual reglementează două sisteme diferite de autorizare din care pot rezulta înregistrări, și anume un sistem reglementat de Codul de procedură penală și un sistem reglementat de Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României. În prezentul studiu ne propunem să realizăm o analiză detaliată a ultimului dintre acestea. Vom prezenta în ce constau activitățile pe care le pot desfășura organele cu atribuții în domeniul securității naționale, cazurile în care pot fi desfășurate aceste activități precum și procedura de autorizare a lor.*

În anumite cazuri, cu ocazia desfășurării acestor activități este posibil să fie obținute informații care au relevanță pentru desfășurarea unui proces penal. Ne propunem să examinăm, în strânsă corelare cu jurisprudența Curții Constituționale, condițiile în care aceste informații pot fi folosite ca probe. De asemenea, în contextul modificărilor aduse Codului de Procedură Penală, vom examina modalitățile în care, pentru respectarea dreptului la un proces echitabil, poate fi verificată legalitatea desfășurării activităților reglementate de Legea nr. 51/1991 și a probelor astfel obținute.

Cuvinte-cheie: *activități specifice culegerii de informații, mandat de siguranță națională, organe cu atribuții în domeniul securității naționale, informații clasificate.*

Use of evidence obtained from specific intelligence gathering activities in criminal proceedings

Abstract: *The current legal framework regulates two different authorization systems from which recordings can result, namely a system regulated by the Criminal Procedure Code and a system regulated by Law 51/1991 on the national security of Romania. In this study we aim to provide a detailed analysis of the later. We will present the activities that may be carried out by national security bodies, the cases in which these activities may be carried out and the procedure for their authorization.*

In some cases, information relevant to criminal proceedings may be obtained in the course of these activities. We intend to examine, in close correlation with the case law of the Constitutional Court, the conditions under which such information can be used as evidence. Also, in the context of the amendments made to the Code of Criminal Procedure in 2023, we will examine the ways in which, in order to respect the right to a fair trial, the legality of the activities covered by Law 51/1991 and the evidence thus obtained can be verified.

Keywords: *specific intelligence gathering activities, national security warrant, national security bodies, classified information.*

I. ACTIVITĂȚILE SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII. NOȚIUNE. ORGANE COMPETENTE

Activitățile investigative specifice metodelor de supraveghere și cercetare nu sunt desfășurate doar de către organele judiciare. Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională permite autorităților cu atribuții în domeniu să efectueze activități specifice culegerii de informații (activități care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului) care prin conținutul lor se suprapun (cel puțin parțial) metodelor de supraveghere și cercetare.

În concret, aceste activități pot fi desfășurate de către Serviciul Român de Informații, Serviciul de Protecție și Pază și de către Direcția Generală de Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor.

Astfel, potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 14/1992, în situațiile care constituie amenințări la adresa securității naționale, Serviciul Român de Informații, prin cadre desemnate în acest scop, desfășoară activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercitării unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, efectuate potrivit procedurii prevăzute în Legea nr. 51/1991, cu modificările ulterioare, care se aplică în mod corespunzător. În ceea ce privește Serviciul de Protecție și Pază, art. 14 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 191/1998, stabilește printre atribuțiile instituției și faptul că acesta solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedura penală, autorizarea efectuării unor activități potrivit Legii nr. 51/1991, în scopul culegerii de informații pentru îndeplinirea misiunilor specifice. Operațiunile tehnice pentru realizarea acestor activități se execută de către Serviciul Român de Informații.

Art. 12 din OUG nr. 76/2016 privind înființarea, organizarea și funcționarea Direcției Generale de Protecție Internă a Ministerului Afacerilor Interne, prevede că în vederea identificării amenințărilor, vulnerabilităților și factorilor de risc care pot conduce la tulburarea gravă a ordinii publice sau care vizează informațiile, patrimoniul, personalul, misiunile, procesul decizional ori capacitatea operațională ale structurilor Ministerului Afacerilor Interne, Direcția Generală de Protecție Internă desfășoară activitățile prevăzute la art. 13 lit. a)-e) din Legea nr. 51/1991, republicată, cu completările ulterioare. În situațiile care constituie amenințări la adresa securității naționale care vizează tulburarea gravă a ordinii publice sau informațiile, patrimoniul, personalul, misiunile, procesul decizional ori capacitatea operațională ale structurilor Ministerului Afacerilor Interne, Direcția Generală de Protecție Internă desfășoară activitățile prevăzute la art. 14 alin. (2) din Legea nr. 51/1991, republicată, cu completările ulterioare, cu respectarea prevederilor art. 14 alin. (1) și art. 15-21 din aceeași lege, care se aplică în mod corespunzător.

Obiectul prezentului studiu îl reprezintă analiza modului în care rezultatele acestor activități investigative pot fi folosite în cadrul procesului penal.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 51/1991, în situațiile în care există amenințări la adresa securității naționale, organele cu atribuții în domeniul securității naționale pot, în condițiile legii privind organizarea și funcționarea acestora:

a) să solicite și să obțină obiecte, înscrisuri sau relații oficiale de la autorități sau instituții publice, respectiv să solicite de la persoane juridice de drept privat ori de la persoane fizice;

b) să consulte specialiști ori experți;

- c) să primească sesizări sau note de relații;
- d) să fixeze unele momente operative prin fotografiere, filmare sau prin alte mijloace tehnice ori să efectueze constatări personale cu privire la activități publice desfășurate în locuri publice, dacă această activitate este efectuată ocazional;
- e) să solicite obținerea datelor generate sau prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, altele decât conținutul acestora, și reținute de către aceștia potrivit legii;
- f) să efectueze activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale.

După cum în mod corect s-a subliniat în doctrină, „activitățile menționate de art. 3 din Legea nr. 51/1991 pot fi împărțite în:

(i) procedee non-intruzive în exercițiul drepturilor fundamentale, precum: solicitarea și obținerea de obiecte, înscrisuri sau relații oficiale de la autorități sau instituții publice, de la persoane juridice de drept privat ori de la persoane fizice, consultarea unor specialiști ori experți, primirea de sesizări sau note de relații, fotografierea ori filmarea ocazională a unor activități publice desfășurate în locuri publice;

(ii) procedee intruzive în exercițiul drepturilor fundamentale.”¹.

Pentru prezentul studiu relevantă este doar cea de-a doua categorie de activități.

II. PREZENTAREA ACTIVITĂȚILOR SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII

Conform art. 14 alin. (2) a din Legea nr. 51/1991, activitățile specifice culegerii de informații pot consta în:

a) interceptarea și înregistrarea comunicațiilor electronice, efectuate sub orice formă;

Această activitate se suprapune metodei de supraveghere tehnică prevăzută de art. 138 alin. (1) lit. a) C. pr. pen. Ea vizează prin urmare interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic ori prin orice alt mijloc de comunicare (de exemplu, mesaje SMS, MMS, convorbiri prin intermediul unor aplicații cum ar fi de exemplu Messenger, WhatsApp etc.).

Esențial este ca acea convorbire să se realizeze la distanță și prin intermediul unor mijloace de tehnice. În consecință, nu va fi incidentă această metodă, dacă se înregistrează discuția dintre două persoane care comunică direct între ele.

b) căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect ori deschiderea unui obiect;

c) ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document, examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acesta le conține, precum și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee;

Aceste două activități trebuie privite din punctul nostru de vedere în mod coroborat. Ele permit organelor cu atribuții în domeniul securității naționale să desfășoare o serie de activități care din punctul de vedere al art. 138 C. pr. pen. ar putea fi efectuate de către organele de urmărire penală doar printr-o interpretare extensivă a normelor legale.

¹ R. Slăvoiu în M. Udrioiu (coordonator), Codul de Procedură Penală, Ed. CH Beck, București, 2023, p. 1167.

În primul rând, organele cu atribuții în domeniul securității naționale vor putea efectua percheziții domiciliare în mod conspirat. Acestea, vor putea pătrunde în orice domiciliu (în sensul art. 157 C. pr. pen.) fără ca cel care folosește imobilul respectiv să aibă cunoștință de acest lucru. În aceste spații vor putea căuta orice fel de informații, documente sau înscrisuri, indiferent de locul unde se află sau de modalitatea în care sunt depozitate (de exemplu, vor putea fi cercetate documentele din locuința unei persoane indiferent dacă se află la vedere, într-un sertar sau în seif). Persoanele care execută aceste activități vor putea studia aceste documente, le vor putea copia și le vor pune din nou la loc. Același raționament este aplicabil și în ceea ce privește datele informatice. Cei care pun în executare aceste activități vor putea pătrunde în sistemul informatic al unei persoane (fie că vorbim de calculatorul pe care o persoană îl are acasă sau la birou, accesându-l direct, fie că vorbim de telefonul mobil, pe care îl vor accesa prin intermediul unor programe informatice) pentru a cerceta și copia toate informațiile stocate.

E discutabil în ce măsură în prezent organele de urmărire penală au dreptul de a pătrunde în spații private pentru a accesa un sistem informatic sau pentru percheziționa trimiterile poștale ale unei persoane ulterior momentului în care acestea au ajuns la destinatar. Totodată, nu poate fi identificată vreo dispoziție legală (nici măcar printr-o interpretare extensivă) care să permită organelor de urmărire penală să pătrundă într-un spațiu privat pentru a căuta informații sau documente în acel loc.

d) instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse, supravegherea prin fotografiere, filmare sau prin alte mijloace tehnice ori constatări personale, efectuate sistematic în locuri publice sau efectuate în orice mod în locuri private;

Activitatea concretă vizează supravegherea prin fotografiere, filmare sau prin alte mijloace tehnice ori constatări personale, efectuate sistematic în locuri publice sau efectuate în orice mod în locuri private. Ea se suprapune cu supravegherea video, audio sau prin fotografiere, metodă de supraveghere tehnică reglementată de art. 138 alin. (1) lit. c) C. pr. pen. Instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse nu constituie propriu-zis activități investigative, ci operațiuni tehnice realizate în scopul supravegherii.

După cum se observă, textul face referire între supravegherea în locuri private și supravegherea în locuri publice. Ultima va trebui autorizată doar în măsura în care supravegherea, fotografierea, filmarea (exclusiv video) în spații publice are caracter sistematic. În acest sens, în *cauza Calmanovici c. României*, Curtea a arătat că „supravegherea faptelor și gesturilor unei persoane într-un loc public prin intermediul unui dispozitiv fotografic care nu înregistrează datele vizuale nu constituie în sine o formă de ingerință în viața privată. În schimb, faptul de a strânge sistematic asemenea date și a le înregistra poate ridica probleme legate de viața privată. Curtea a reținut că operațiunile de supraveghere vizau observarea activităților reclamantului și ale lui R.P. și eventual înregistrarea foto și video a acestora. De altfel, trebuie remarcat că părțile nu au oferit niciun element care să permită să se concluzioneze că activitățile supravegheate s-au derulat în altă parte decât în locuri accesibile publicului. Notând poziția Guvernului, **Curtea nu poate neglija observația reclamantului privind inexistența înregistrării de imagini asupra sa**, dat fiind că interesatul a avut acces la tot dosarul penal și consideră că nu se pot face speculații asupra acestui fapt. În orice caz, Curtea constată că plângerea reclamantului privește supravegherea de către serviciile speciale care ar constitui în sine o ingerință în dreptul său

la respectarea vieții sale private. Or, referindu-se la jurisprudența sa și la circumstanțele speței, Curtea a considerat că ***simpla supraveghere a activităților reclamantului care s-au derulat în public, într-o perioadă scurtă de timp, fără ca autoritățile să înregistreze și să rețină datele vizuale observate nu ar putea constitui în sine o formă de ingerință în viața privată.***¹².

În schimb, va fi necesară autorizarea din partea unui judecător (după procedura pe care o vom analiza în continuare) în cazul în care este înregistrată audio chiar și o singură convorbire pe care o poartă o persoană. În ceea ce privește activitatea unei persoane într-un spațiu privat, simpla supraveghere, indiferent de modalitatea în care se realizează (de exemplu, fotografierea sau observarea acesteia cu un binoclu dintr-un imobil învecinat) este considerată a fi un procedeu intruziv.

În ceea ce privește delimitarea dintre această activitate și cea de la litera a), se impune a se preciza că prima presupune o convorbire la distanță, care are loc prin telefon, printr-un sistem informatic sau prin orice alt mijloc de comunicare. În cazul unei convorbiri care are loc direct, fără mijlocirea vreunui mijloc tehnic (așa numitele convorbiri ambientale), va fi solicitată autorizarea metodei prev. de litera d).

e) localizarea, urmărirea și obținerea de informații prin GPS sau prin alte mijloace tehnice de supraveghere;

Aceasta se suprapune ultimei măsuri de supraveghere tehnică, cea prevăzută de art. 138 alin. (1) lit. d) C. pr. pen. Ea presupune utilizarea unor dispozitive care determină locul unde se află persoana sau obiectul la care sunt atașate.

f) interceptarea trimiterilor poștale, ridicarea și repunerea la loc a acestora, examinarea lor, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, precum și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee;

Ea se suprapune metodei de supraveghere și cercetare prevăzută de art. 138 alin. (1) lit. f) C. pr. pen. și se dispune cu privire la scrisorile, trimiterile poștale sau obiectele trimise ori primite de o persoană. Scrisorile, trimiterile, coletele sunt reținute (bunul respectiv este împiedicat să ajungă la destinatar), predate organelor cu atribuții în domeniu și percheziționate (se verifică conținutul coletului, mesajul transmis) de către acestea. Uneori se va proceda și la substituirea conținutului coletului (de exemplu, în interior se află o substanță explozivă, droguri, arme).

g) obținerea de informații privind tranzacțiile financiare sau datele financiare ale unei persoane, în condițiile legii.

Din perspectiva activităților organelor de urmărire penală, activitatea înglobează atât procedeu probatoriu reglementat de art. 153 C. pr. pen. (obținerea datelor privind situația financiară) cât și metoda de supraveghere și cercetare a obținerii datelor privind tranzacțiile financiare (art. 138 alin. 1 lit. e) C. pr. pen.). În concret, organele cu atribuții în domeniul siguranței naționale vor putea solicita informații atât cu privire la existența și conținutul conturilor bancare ale unei persoane cât și date referitoare la conținutul tranzacțiilor financiare și al altor operațiuni efectuate sau care urmează să fie efectuate prin intermediul unei instituții de credit ori al altei entități financiare, precum și obținerea de la o instituție de credit sau de la altă entitate financiară de înscrisuri ori informații aflate în posesia acesteia referitoare la tranzacțiile sau operațiunile unei persoane.

² C.E.D.O., Cauza Calmanovici c. României, Hotărârea din 1.07.2008, disponibilă în limba română pe ier.gov.ro, parag. 130-132.

III. SITUAȚIILE CARE CONDUC LA CONCLUZIA EXISTENȚEI UNEI AMENINȚĂRI LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE. JURISPRUDENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE

Aceste activități intruzive prin care organele cu atribuții în domeniul securității naționale pot culege informații pot fi autorizate doar atunci când **există o amenințare la adresa securității naționale**. Potrivit art. 3 din Legea nr. 51/1991, constituie amenințări la adresa securității naționale a României următoarele:

a) planurile și acțiunile care vizează suprimarea sau știrbirea suveranității, unității, independenței sau indivizibilității statului român;

b) acțiunile care au ca scop, direct sau indirect, provocarea de război contra țării sau de război civil, înlesnirea ocupației militare străine, aservirea față de o putere străină ori ajutorarea unei puteri sau organizații străine de a săvârși oricare din aceste fapte;

c) trădarea prin ajutorarea inamicului;

d) acțiunile armate sau orice alte acțiuni violente care urmăresc slăbirea puterii de stat;

e) spionajul, transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, procurarea ori deținerea ilegală de documente sau date secrete de stat, în vederea transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora sau în orice alt scop neautorizat de lege, precum și divulgarea secretelor de stat sau neglijența în păstrarea acestora;

f) subminarea, sabotajul sau orice alte acțiuni care au ca scop înlăturarea prin forță a instituțiilor democratice ale statului sau pot aduce atingere capacității de apărare, precum și actele de distrugere, degradare ori aducere în stare de neîntrebuințare a structurilor necesare bunei desfășurări a vieții social-economice sau apărării naționale;

Ipoteza de la litera f) a fost prezentată astfel cum ea a fost reconfigurată prin prisma jurisprudenței Curții Constituționale. În acest sens, au fost pronunțate două decizii prin care s-a constatat că două sintagme din cuprinsul textului de lege sunt lipsite de precizie și claritate. Astfel, prin Decizia nr. 91/2018, s-a admis excepția de neconstituționalitate cu privire la art. 3 lit. f) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, constatându-se că sintagma „aduc atingere gravă drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor români” cuprinsă în acest articol este neconstituțională³.

De asemenea, prin Decizia nr. 802/2018, s-a admis excepția de neconstituționalitate, constatându-se că sintagma „ori altor asemenea interese ale țării”, cuprinsă în dispozițiile art. 3 lit. f) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, este neconstituțională⁴.

g) acțiunile prin care se atentează la viața, integritatea fizică sau sănătatea persoanelor care îndeplinesc funcții importante în stat ori a reprezentanților altor state sau ai organizațiilor internaționale, a căror protecție trebuie să fie asigurată pe timpul șederii în România, potrivit legii, tratatelor și convențiilor încheiate, precum și practicii internaționale;

h) inițierea, organizarea, săvârșirea sau sprijinirea în orice mod a acțiunilor totalitariste sau extremiste de sorginte comunistă, fascistă, legionară sau de orice altă natură, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste care pot pune în pericol sub orice formă

³ CCR, Decizia nr. 91/2018, publicată în M. Of. nr. 348 din 20 aprilie 2018.

⁴ CCR, Decizia nr. 802/2019, publicată în M. Of. nr. nr. 218 din 20 martie 2019.

unitatea și integritatea teritorială a României, precum și incitarea la fapte ce pot periclita ordinea statului de drept;

i) actele teroriste, precum și inițierea sau sprijinirea în orice mod a oricăror activități al căror scop îl constituie săvârșirea de asemenea fapte;

j) atentatele contra unei colectivități, săvârșite prin orice mijloace;

k) sustragerea de armament, muniție, materii explozive sau radioactive, toxice sau biologice din unitățile autorizate să le dețină, contrabanda cu acestea, producerea, deținerea, înstrăinarea, transportul sau folosirea lor în alte condiții decât cele prevăzute de lege, precum și portul de armament sau muniție, fără drept, dacă prin acestea se pune în pericol securitatea națională;

l) inițierea sau constituirea de organizații sau grupări ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a acestora, în scopul desfășurării vreuneia din activitățile enumerate la lit. a)-k), precum și desfășurarea în secret de asemenea activități de către organizații sau grupări constituite potrivit legii.

m) orice acțiuni sau inacțiuni care lezează interesele economice strategice ale României, cele care au ca efect periclitarea, gestionarea ilegală, degradarea ori distrugerea resurselor naturale, fondurilor forestier, cinegetic și piscicol, apelor și altor asemenea resurse, precum și monopolizarea ori blocarea accesului la acestea, cu consecințe la nivel național sau regional.

n) amenințări cibernetice sau atacuri cibernetice asupra infrastructurilor informatice și de comunicații de interes național;

o) acțiuni, inacțiuni sau stări de fapt cu consecințe la nivel național, regional sau global care afectează reziliența statului în raport cu riscurile și amenințările de tip hibrid;

p) acțiuni derulate de către o entitate statală sau nonstatală, prin realizarea, în spațiul cibernetic, a unor campanii de propagandă sau dezinformare, de natură a afecta ordinea constituțională.

O primă chestiune care se impune a fi analizată este semnificația sintagmei „amenințare la adresa securității naționale” și delimitarea între aceasta și comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, chestiune care ar atrage în mod obligatoriu începerea urmăririi penale și administrarea probatoriului potrivit Codului de Procedură Penală. În acest sens, se impune a se face trimitere la considerentele **Deciziei nr. 91/2018⁵ a Curții Constituționale**.

Astfel, în paragrafele 42-43 din decizie s-a arătat că adoptată fiind în anul 1991, Constituția prevedea, în art. 49 (devenit art. 53 după revizuire), „apărarea siguranței naționale” printre scopurile care pot sta la baza restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți. Ca urmare a revizuirii din anul 2003, conceptul de „siguranță națională” este înlocuit cu cel de „securitate națională”. Totodată, în ceea ce privește revizuirea Legii fundamentale din anul 2003, Curtea a observat că, în Raportul asupra amendamentelor la Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției întocmit de Comisia pentru elaborarea propunerii legislative privind revizuirea Constituției, referitor la înlocuirea sintagmei „siguranță națională” cu cea de „securitate națională”, s-a precizat că „sintagma «securitate națională» este utilizată atât în Uniunea Europeană, cât și în cadrul NATO cu un conținut ce asigură compatibilitatea țării noastre cu standardele de apărare colectivă ale acestora, iar termenul «siguranță națională» era utilizat numai în perioada antebelică”.

⁵ CCR, Decizia nr. 91/2018, publ. în M. Of. nr. 348 din 20 aprilie 2018.

Relevante sunt și paragrafele 47-51 din decizia menționată. S-a subliniat că termenul „securitate națională” este unul plurivalent. Astfel, din punct de vedere al art. 53 alin. (1) din Constituție, se poate vorbi de securitate militară, economică, financiară, informatică, socială a țării. Oricare dintre aceste tipuri de securitate poate fi ținta unei amenințări interne sau externe, motiv pentru care legiuitorul ar putea recurge la restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți constituționale. De asemenea, s-a precizat că termenul de „siguranță națională” vizează protecția statului, mai ales în ceea ce privește integritatea teritorială și independența națională și că siguranța sau securitatea socială vizează protecția societății.

Referitor la noțiunea de „securitate națională”, Curtea a reținut că aceasta nu implică numai securitatea militară, deci domeniul militar, ci are și o componentă socială și economică. Astfel, nu numai existența unei situații *manu militari* atrage aplicabilitatea noțiunii de „securitate națională” din textul art. 53 din Legea fundamentală, ci și alte aspecte din viața statului - precum cele economice, financiare, sociale - care ar putea afecta însăși ființa statului prin amploarea și gravitatea fenomenului. În acest sens, prin Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Curtea a statuat, de exemplu, că situația de criză financiară mondială ar putea afecta, în lipsa unor măsuri adecvate, stabilitatea economică a țării și, implicit, securitatea națională. Așa fiind, Curtea a constatat că, deși sintagma în discuție a fost, în mod tradițional, asociată cu apărarea militară a statului, sfera de cuprindere a acesteia transcende strategiilor exclusiv militare, înglobând elemente și mijloace nonmilitare, primelor adăugându-li-se componente de natură economică, financiară, tehnologică etc.

Curtea Constituțională a făcut referire și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, instanța europeană, pornind de la premisa existenței progresului tehnic regăsit în mijloacele de spionaj și, în consecință, și în cele de supraveghere, precum și de la situația dezvoltării terorismului în Europa în ultimii ani, a reținut că societățile democratice sunt amenințate de forme de spionaj extrem de sofisticate și de terorism, astfel încât statul, pentru a putea contracara aceste amenințări, trebuie să poată efectua supravegherea secretă a elementelor subversive care operează în jurisdicția sa. Prin urmare, „Curtea trebuie să accepte faptul că o anumită legislație care acordă competențe cu privire la supravegherea secretă a corespondenței și telecomunicațiilor este, în anumite condiții excepționale, necesară într-o societate democratică, în interesul securității naționale și/sau pentru prevenirea dezordinii sau crimei” (Hotărârea din 6 septembrie 1978, pronunțată în Cauza *Klass și alții împotriva Germaniei*, paragraful 48). De asemenea, Curtea Constituțională, în analiza constituționalității dispozițiilor Legii privind securitatea cibernetică a României, a pornit de la premisa că un rol important în asigurarea securității naționale a României îl au strategia de securitate cibernetică și Legea privind securitatea cibernetică.

În ceea ce privește raportul dintre existența unei amenințări la securitatea națională și săvârșirea (sau pregătirea săvârșirii) unei infracțiuni, Curtea Constituțională a constatat că (a se vedea parag. 55-59) scopul în care sunt utilizate activitățile întreprinse în domeniul securității naționale este diferit de cel al activității procesual penale. Primele se axează pe cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor interne sau externe cu scopul realizării securității naționale, iar celelalte au ca scop tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Astfel, într-o interpretare sistematică și teleologică, rezultă că Legea nr. 51/1991 și Codul de procedură penală au finalități diferite, care se reflectă și în scopul pentru care este dispusă autorizarea unor activități specifice culegerii de informații

care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului/măsura supravegherii tehnice. Cu alte cuvinte, ***existența unei situații care constituie amenințare la adresa securității naționale nu presupune în mod automat și necesar pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale, mijloacele de preîntâmpinare a amenințărilor la adresa securității naționale neputându-se rezuma la combaterea infracțiunilor. Astfel, nu pot fi considerate amenințări la adresa securității naționale doar pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale, prevăzute de titlul X din Codul penal.***

În acest sens, Curtea Constituțională a citat și Avizul comun al Comisiei de la Venetia și al Direcției pentru drepturile omului (DHR) din cadrul Direcției generale pentru drepturile omului și statul de drept (DGI) a Consiliului Europei privind proiectul de lege de modificare și completare a unor acte legislative, promovate de Serviciul de informații și securitate al Republicii Moldova, în care s-a reținut că, „în cazul în care infracțiunile împotriva securității statului sunt reglementate într-un mod care necesită un act tangibil, evident (cum ar trebui să fie în cazul unui stat democratic care respectă drepturile omului), atunci o activitate potențial dăunătoare securității statului ar putea să nu atingă pragul necesar pentru a fi considerată o infracțiune, sau nici măcar un act pregător ori o infracțiune neconsumată. Însă, în toate cazurile trebuie să existe un fundament factic concret care să indice o amenințare gravă pentru stat” [Opinia nr. 756/2014, paragraful 24, CDL-AD(2014)009].

Delimitarea concretă a faptelor ce pot constitui amenințări la adresa securității naționale de cele care constitui exclusiv infracțiuni se regăsește în paragrafele 75-77. Amenințările la adresa securității naționale sunt privite fie din perspectiva faptelor concrete săvârșite de către o persoană, fie din perspectiva subiectului care poate suferi o vătămare/atingere ca urmare a unei fapte. Astfel, se poate afirma că amenințările la adresa securității naționale se obiectivizează, pe de-o parte, în acele acțiuni/fapte care, indiferent de făptuitor, prin efectul lor sunt prezumate absolut a avea un impact direct asupra societății, în ansamblu, și pe de altă parte, în acele acțiuni/fapte care prin efectul lor au un impact direct asupra anumitor persoane determinate și un impact mediat asupra societății, în ansamblu.

Prima categorie are în vedere acțiuni/fapte precum trădarea prin ajutarea inamicului [art. 3 lit. c) din Legea nr. 51/1991]; spionajul, transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, procurarea ori deținerea ilegală de documente sau date secrete de stat, în vederea transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora sau în orice alt scop neautorizat de lege, precum și divulgarea secretelor de stat sau neglijența în păstrarea acestora [art. 3 lit. e) din Legea nr. 51/1991]; sustragerea de armament, muniție, materii explozive sau radioactive, toxice sau biologice din unitățile autorizate să le dețină, contrabanda cu acestea, producerea, deținerea, înstrăinarea, transportul sau folosirea lor în alte condiții decât cele prevăzute de lege, precum și portul de armament sau muniție, fără drept, dacă prin acestea se pune în pericol securitatea națională [art. 3 lit. k) din Legea nr. 51/1991].

Cea de-a doua categorie are în vedere, în primul rând, o persoană determinată, care, prin calitatea deținută, determină calificarea ca amenințare la adresa securității naționale a acțiunilor/faptelor îndreptate împotriva sa; de exemplu, persoanele care îndeplinesc funcții de autoritate publică în stat ori reprezentanți ai altor state sau ai organizațiilor internaționale, a căror protecție trebuie să fie asigurată pe timpul șederii în România, potrivit legii, tratatelor și convențiilor încheiate [art. 3 lit. g) din Legea nr. 51/1991]. Totodată,

În această categorie sunt incluse și acțiunile/faptele îndreptate împotriva unor persoane care, deși nu dețin o anumită calitate în stat, prin numărul mare de indivizi vizați, determină un impact mediat asupra societății, în ansamblu; de exemplu, atentatele contra unei colectivități [art. 3 lit. j) din Legea nr. 51/1991].

Exemplificând, în paragraful 81, Curtea Constituțională subliniază că săvârșirea unor infracțiuni, cum ar fi cele contra persoanei, nu vor putea fi calificate drept o amenințare la adresa securității naționale, chiar dacă faptele aduc atingere gravă dreptului fundamental la viață sau dreptului fundamental la integritate fizică și psihică al unei persoane. Totodată, săvârșirea unor infracțiuni determinate, precum cele de corupție sau cele contra patrimoniului, nu va putea fi calificată drept o amenințare la adresa securității naționale, chiar dacă faptele aduc atingere gravă anumitor drepturi și libertăți fundamentale ale cetățenilor români. Aceasta deoarece, deși unele infracțiuni sunt de natură să aducă atingere gravă anumitor drepturi și libertăți fundamentale fiind în interesul general sancționarea acestor fapte, acestea nu au amploarea necesară calificării lor ca amenințări la adresa securității naționale. Pe de altă parte, săvârșirea de fapte îndreptate împotriva unui grup, spre exemplu, săvârșirea infracțiunilor de genocid sau infracțiunilor contra umanității, se pot constitui în amenințări la adresa securității naționale.

În ceea ce privește definirea situațiilor prevăzute de art. 3 din Legea nr. 51/1991, importante repere găsim tot în jurisprudența Curții Constituționale. Astfel, în ceea ce privește definirea situațiilor care cad sub incidența lit. f) a textului de lege, Curtea a reținut în **Decizia nr. 802/2018**⁶ că dispoziția vizează două categorii de amenințări la adresa securității naționale. În ceea ce privește prima categorie, Curtea a observat că forma/modalitatea de manifestare se circumscrie activităților/ actelor de (i) „subminare“, (ii) „sabotaj“ sau (iii) „orice alte acțiuni“, iar scopul urmărit/valoarea lezată este acela al (iv) „înlăturării prin forță a instituțiilor democratice ale statului“, (v) „atingerea capacității de apărare“. În ceea ce privește a doua categorie, Curtea a observat că forma/modalitatea de manifestare a amenințării la adresa securității naționale se circumscrie activităților/actelor de „distrugere“, „degradare“, „aducere în stare de neîntreținere“, iar valoarea lezată este „buna desfășurare a vieții social-economice“, „buna desfășurare a apărării naționale“ (paragraful 54).

Situațiile din prima categorie sunt analizate pe larg în paragrafele 56-70 din decizie, în prezenta lucrare urmând a fi punctate doar aspectele cele mai importante.

Asfel, referitor la termenul „subminare“, Curtea a reținut că, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, acesta se referă la „acțiunea de a submina și rezultatul ei“. „A submina“ presupune „a ataca, a lovi (indirect, pe ascuns) pentru a slăbi, a compromite, a zădărnici sau a nimici o acțiune, o realizare“. Totodată, Curtea a reținut că termenul anterior menționat este utilizat de legiuitor cu precădere în materie penală. De exemplu, potrivit art. 394 lit. b) din titlul X - Infracțiuni contra securității naționale - al Codului penal, se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi „fapta cetățeanului român de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin subminare economică, politică sau a capacității de apărare a statului“. Totodată, Curtea a constatat că în art. 162 și art. 165 din Codul penal din 1969 erau reglementate infracțiunile de „Subminarea puterii de stat“, respectiv „Subminarea

⁶ CCR, Decizia nr. 802/2018, publ. în M. Of. nr. 218 din 20 martie 2019.

economiei naționale“. În acest context, Curtea a reținut că subminarea economică, politică sau a capacității de apărare reprezintă fapte de natură a dezorganiza sistemul economic, politic sau de apărare ori a dezorganiza aparatul de stat.

În ceea ce privește noțiunea „sabotaj“, Curtea a subliniat că aceasta era incriminată sub formă de infracțiune în Codul penal din 1969, art. 164, cu denumirea marginală - „Sabotajul“ -, dispunând că „Fapta prevăzută în art. 248 alin. 2, dacă este de natură să aducă în orice mod atingere securității statului, se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoarea de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii“. Curtea a observat că dispozițiile art. 248 din Codul penal din 1969 incriminau „Abuzul în serviciu contra intereselor publice“. Astfel, Curtea a reținut că infracțiunea de sabotaj se referea și era analizată exclusiv în legătură cu infracțiunea de abuz în serviciu. Totodată, Curtea a menționat că, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, acțiunea de „sabotaj“ presupune *acea „acțiune având ca scop împiedicarea bunului mers al unei activități, în special frânarea desfășurării normale a unui proces de producție“*. În continuare, Curtea a constatat că această infracțiune a fost abrogată prin art. 2 din Decretul-lege nr. 12 din 10 ianuarie 1990 privind abrogarea și modificarea unor dispoziții din Codul penal și din Codul de procedură penală al Consiliului Frontului Salvării Naționale. Potrivit art. 2, „sînt și rămîn abrogate următoarele dispoziții din Codul penal: art. 164 (sabotajul), [...]“. Ulterior, Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 163 din 7 august 1991, la art. 3 lit. f) făcând referire la noțiunea de „sabotaj“. Având în vedere succesiunea în timp a acestor acte normative, Curtea a observat, că, ulterior abrogării infracțiunii de sabotaj, legiuitorul a făcut referire la această noțiune și în alte acte normative. Exemple în acest sens sunt pct. 22 din anexa nr. 2 la Legea nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 552 din 27 iunie 2006; art. 2 lit. k) și art. 99 lit. j) din Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 485 din 16 iulie 2012; art. 4 lit. a) din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 12 aprilie 2002; art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 244/2000 privind siguranța barajelor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96 din 4 februarie 2002.

Referitor la sintagma „orice alte acțiuni“, Curtea a apreciat că aceasta se referă la orice formă/modalitate de manifestare care nu se circumscrie activităților/actelor de „subminare“ și „sabotaj“ și care are ca scop înlăturarea prin forță a instituțiilor democratice ale statului sau poate aduce atingere capacității de apărare a țării.

În ceea ce privește amenințările la adresa securității naționale, legiuitorul a avut în vedere sensul comun al termenilor „subminare“ și „sabotaj“. În ceea ce privește scopul urmărit/valoarea lezată prin acțiunile întreprinse, se observă că acestea sunt, potrivit textului de lege criticat, „înlăturarea prin forță a instituțiilor democratice ale statului“, „atingerea capacității de apărare“.

Sintagma „instituțiilor democratice ale statului“ trebuie privă în strânsă corelație cu dispozițiile constituționale. În esență, instituțiile democratice ale statului sunt acele instituții care prin exercitarea atribuțiilor ce le revin concură la respectarea și dezvoltarea democrației în cadrul statului de drept. Astfel, pe lângă instituțiile ce se încadrează într-una dintre cele trei puteri ale statului (de exemplu, Parlamentul, Guvernul, instanțele judecătorești etc.), în categoria instituțiilor democratice ale statului sunt incluse și acelea care, deși nu pot fi

încadrate ca aparținând vreuneia dintre acestea, își aduc aportul în consolidarea democrației (de exemplu, Curtea Constituțională).

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „capacitate” reprezintă „posibilitatea de a lucra într-un domeniu, de a realiza ceva”; „apărare” reprezintă „acțiunea de a (se) apăra”; „apăra” presupune „a interveni în ajutorul cuiva sau a ceva pentru a-l susține împotriva unei acțiuni ostile”, „a păzi un teritoriu”, „a menține o poziție prin luptă”, „a se împotrivi unui atac, unei acțiuni ostile”. „Apărarea țării” presupune posibilitatea unei intervenții active, dinamice în cazul unor atacuri sau al unor acțiuni ostile din exterior (Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragraful 343). Totodată, Curtea a reținut că, potrivit art. 6 din Legea apărării naționale a României nr. 45/1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 172 din 7 iulie 1994, „Sistemul național de apărare cuprinde: conducerea, forțele, resursele și infrastructura teritorială”. Plecând de la aceste premise, Curtea a apreciat că sintagma „capacitatea de apărare a țării” presupune existența neștirbită a acestor elemente. Astfel, a aduce atingere capacității de apărare a țării presupune orice acțiune care este susceptibilă de a afecta în mod negativ oricare dintre componentele care stau la baza acesteia. Având în vedere aceste aspecte, Curtea a apreciat că sintagmele „instituțiile democratice ale statului” și „capacitate de apărare”, conținute de dispozițiile art. 3 lit. f) din Legea nr. 51/1991, deși nu sunt definite expres, sunt determinabile, putându-se stabili sfera de cuprindere a acestora.

Literele n), o) și p) ale art. 3 alin. (1) din Legea nr. 51/1991 au fost introduse prin Legea nr. 58/2023 privind securitatea și apărarea cibernetică a României, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. O prezentare detaliată a situațiilor care pot conduce la o amenințare la adresa securității naționale potrivit acestor dispoziții este realizată de Curtea Constituțională în **Decizia nr. 70/2023**⁷, în paragrafele 121-141.

De exemplu, noțiunea de "amenințare cibernetică" este definită la art. 2 lit. b) din Legea nr. 58/2023, prin trimitere la dispozițiile art. 2 lit. f) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 104/2021, iar cea de "atac cibernetic", la art. 2 lit. c) din aceeași lege, ca fiind o "acțiune ostilă (de rea-credință) desfășurată în spațiul cibernetic de natură să afecteze securitatea cibernetică". La rândul său, sintagma "infrastructură informatică și de comunicații de interes național" este definită de art. 2 lit. d) din Legea nr. 163/2021 ca reprezentând infrastructura informatică și de comunicații esențială pentru menținerea funcțiilor vitale ale societății, a sănătății, siguranței, securității, bunăstării sociale ori economice a persoanelor și a cărei perturbare sau distrugere are un impact semnificativ la nivel național ca urmare a incapacității de a menține respectivele funcții.

Conceptul de "reziliență" este amplu definit în mai multe acte normative naționale, pe baza definiției "rezilienței în spațiul cibernetic", prevăzute la art. 2 lit. v) din Legea nr. 58/2023, conceptul fiind dezvoltat prin Hotărârea Parlamentului României nr. 22/2020 privind aprobarea Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, prin Hotărârea Guvernului nr. 1.321/2021 privind aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027, precum și a Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de securitate cibernetică a României, pentru perioada 2022-2027, prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru

⁷ CCR, Decizia nr. 70/2023, publ. în M. Of. nr. 211 din 14 martie 2023.

accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2021 privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență.

Totodată, riscurile și amenințările de tip hibrid la adresa securității cibernetice sunt definite la art. 2 lit. b) și w) din Legea nr. 58/2023 ca fiind acele riscuri și amenințări care se manifestă sub formă hibridă. Noțiunea de "forma hibridă a amenințărilor și riscurilor de securitate cibernetică" este conceptualizată prin Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, aprobată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 22/2020, , paragrafele 6, 8, 21, 49, 61, 71, 75, 82, 91, 92, 93, 104, 154, 158, 177, 170, 203. Totodată, amenințările militare de tip hibrid sunt descrise și enumerate în cuprinsul Hotărârii Guvernului nr. 832/2021 pentru aprobarea Strategiei militare a României, la capitolul I lit. A și B, capitolul II lit. A și B, capitolul IV și capitolul V.

În ceea ce privește art. 3 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 51/1991, prin interpretarea textualistă, semnificațiile noțiunilor de "propagandă" și "dezinformare" sunt cele avute în vedere prin definițiile din Dicționarul explicativ al limbii române - DEX. Astfel, propaganda reprezintă, pe de o parte, acțiunea desfășurată sistematic în vederea răspândirii unei doctrine politice, religioase etc., a unor teorii, opinii, pentru a le face cunoscute și acceptate, pentru a câștiga adepți, iar, pe de altă parte, poate consta în acțiunea de răspândire a unor idei care prezintă și susțin o teorie, o concepție, un partid politic etc., cu scopul de a convinge și de a câștiga adepți. Noțiunea de dezinformare este acțiunea de informare greșită (în mod tendențios), acțiunea de a dezinforma și rezultatul ei care semnifică a informa greșit, în mod intenționat, tendențios, a induce în eroare cu o informație falsă. Curtea a observat din modul de redactare a normei că nu orice campanie de propagandă sau dezinformare în spațiul cibernetic este avută în vedere de legiuitor, ci doar acele campanii de propagandă sau dezinformare de natură să afecteze ordinea constituțională. Tipul de amenințare introdus la art. 3 lit. p) poate viza exclusiv acele campanii de propagandă sau dezinformare care promovează incitarea la război, la ură pe criterii de rasă, religie, naționalitate etc., la separatism teritorial sau la violență publică, dar și la schimbarea regimului democratic constituțional sau la desființarea unor instituții de rang constituțional. Calificarea unei acțiuni în sfera amenințărilor reglementate la lit. p) presupune întrunirea unui număr de patru condiții. Astfel, o primă condiție pentru ca o amenințare la adresa securității naționale a României să poată fi încadrată la art. 3 lit. p) din Legea nr. 51/1991 este aceea ca amenințarea să vină de la un stat străin sau o organizație străină sau națională; a doua condiție este aceea ca acțiunile să se deruleze sub forma unor campanii, adică a unei succesiuni organizate de acțiuni, caracterizate prin intenție, organizare și frecvență; cea de-a treia condiție impune ca acțiunile să se desfășoare în spațiul cibernetic, adică prin rețele sociale și de comunicații funcționale prin intermediul unor sisteme și rețele informatice; cea de-a patra condiție este ca acțiunile să fie de natură să afecteze ordinea constituțională.

În continuare sunt detaliate din perspectiva cadrului normativ sintagmele din textul legal: "propagandă" (parag. 129-131), "dezinformare"(parag. 132-134), "știri false" (paragraful 135), "ordine constituțională" (parag. 136-137) și "spațiu cibernetic"(paragraful

138).

IV. PROCEDURA AUTORIZĂRII ACTIVITĂȚILOR SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII

Potrivit art. 14 din Legea nr. 51/1991, activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului se efectuează numai în situațiile în care:

a) nu există alte posibilități ori sunt posibilități limitate pentru cunoașterea, prevenirea sau contracararea riscurilor ori amenințărilor la adresa securității naționale;

b) acestea sunt necesare și proporționale, date fiind circumstanțele situației concrete;

c) a fost obținută autorizația prevăzută de lege.

Procedural, conform art. 15 din lege, propunerea de autorizare a unor activități specifice se formulează în scris și trebuie să cuprindă:

a) numele și funcția persoanei care formulează propunerea;

b) data și locul emiterii propunerii;

c) date sau informații din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale, prin prezentarea faptelor și circumstanțelor pe care se întemeiază propunerea;

d) motivația pentru care se impun activități specifice;

e) categoriile de activități pentru care se propune solicitarea autorizării;

f) dacă este necesară încuviințarea pătrunderii în spații private pentru desfășurarea de activități specifice;

g) perioada pentru care se propune solicitarea autorizării;

h) identitatea persoanei supusă măsurii, dacă aceasta este cunoscută;

i) locul unde urmează a fi executate activitățile propuse, dacă acesta este cunoscut.

Propunerea se înaintează procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și este examinată sub aspectul legalității și temeiniciei, în termen de 24 de ore de la înregistrare ori de îndată în cazurile urgente, de procurori anume desemnați de acesta. Dacă apreciază că propunerea este nejustificată, procurorul o respinge prin ordonanță motivată, comunicând aceasta de îndată organului care a formulat-o.

Dacă se apreciază că propunerea este întemeiată și sunt întrunite condițiile prevăzute de lege, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau înlocuitorul de drept al acestuia solicită în scris președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție autorizarea activităților propuse. Solicitarea trebuie să cuprindă datele menționate mai sus cu privire la propunerea adresată procurorului.

Solicitarea este examinată, de urgență, în camera de consiliu de unul din judecătorii anume desemnați de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. În cazul în care judecătorul, examinând solicitarea, apreciază că nu sunt suficiente informații, solicită suplimentarea de îndată, în scris, a argumentelor prezentate.

În cazul în care judecătorul constată că solicitarea este justificată și activitățile se impun, dispune, potrivit art. 17 din lege, autorizarea, prin încheiere motivată, care trebuie să cuprindă:

a) denumirea instanței, data, ora și locul emiterii;

b) date și informații din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale, prin prezentarea faptelor și circumstanțelor care justifică măsura;

- c) activitățile specifice autorizate;
- d) identitatea persoanei care este afectată de activitățile specifice, prin restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, dacă aceasta este cunoscută;
- e) organele care efectuează activitățile autorizate;
- f) persoanele fizice sau juridice care au obligația de a acorda sprijin la executarea activităților autorizate;
- g) precizarea locului sau a localităților în care se vor desfășura activitățile autorizate, dacă acestea sunt cunoscute;
- h) durata de valabilitate a autorizației.

Judecătorul emite, totodată, un mandat cuprinzând elementele prevăzute la lit. a) și c)-h). Practic, mandatul nu va cuprinde referiri la datele și informațiile din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale. Astfel, având în vedere caracterul secret al informațiilor, în mandat nu vor fi prezentate faptele și circumstanțelor care justifică măsura

În situațiile în care este necesar să se autorizeze noi activități decât cele inițiale, desfășurarea acestora în alte locuri sau localități, dacă sunt cunoscute, ori atunci când au intervenit schimbări ale numerelor de apel, mandatul inițial se completează în mod corespunzător, cu aplicarea procedurii pe care am prezentat-o (sesizarea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, examinarea sub aspectul legalității și temeiniciei, în termen de 24 de ore de la înregistrare ori de îndată în cazurile urgente, de procurori anume desemnați de acesta, solicitarea de autorizare adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție, examinarea propunerii de către unul din judecătorii anume desemnați de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție).

Durata de valabilitate a autorizării activităților este cea necesară pentru desfășurarea acestora, dar nu mai mult de 6 luni. Autorizarea poate fi prelungită în aceleași condiții (urmând a se formula o propunere de prelungire motivată), pentru motive temeinic justificate, fiecare prelungire neputând depăși 3 luni. Durata maximă a autorizărilor cu privire la aceleași date și informații din care să rezulte existența unei amenințări la adresa securității naționale este de doi ani. Activitățile specifice încetează înainte de expirarea duratei pentru care au fost autorizate, îndată ce au încetat motivele care le-au justificat.

Termenul de 2 ani vizează durata cumulată a tuturor activităților specifice culegerii de informații prevăzute de art. 14 alin. (2) din lege. De exemplu, dacă inițial se autorizează pentru 6 luni interceptarea și înregistrarea comunicațiilor electronice, efectuate sub orice formă și ulterior se solicită completarea mandatului cu activitatea prevăzută de lit. e) (localizarea, urmărirea și obținerea de informații prin GPS sau prin alte mijloace tehnice de supraveghere) aceasta nu va putea dura (bineînțeles dacă este prelungită ulterior) mai mult de 1 an și 6 luni.

În cazul în care judecătorul constată că cererea nu este justificată, o respinge prin încheiere motivată. Încheierea este definitivă. O nouă autorizație cu privire la aceeași persoană poate fi solicitată și emisă numai dacă cererea se bazează pe noi date și informații și cu respectarea procedurii prezentate.

Art. 19 din Legea nr. 51/1991 reglementează, la fel ca și în cazul supravegherii tehnice, posibilitatea autorizării acestor activități de către procuror, în caz de urgență. Astfel, atunci când întârzierea obținerii autorizării ar prejudicia grav finalitatea activităților specifice necesare, acestea se pot efectua cu autorizarea procurorului, pe o durată de maximum 48 de ore, urmând ca autorizarea judecătorului să fie solicitată de îndată ce există posibilitatea,

dar nu mai târziu de expirarea acestui termen. Judecătorul se pronunță asupra cererii de îndată. În cazul în care judecătorul apreciază că se impune continuarea activităților, se aplică procedura prezentată anterior. Se observă însă că spre deosebire de materia supravegherii tehnice, unde este reglementat un termen de 24 de ore în care trebuie sesizat judecătorul de drepturi și libertăți, o astfel de dispoziție nu este prevăzută în materia activităților specifice culegerii de informații.

Dacă judecătorul apreciază că nu se mai impune continuarea activităților autorizate de procuror, confirmă efectuarea acestora și păstrarea materialelor obținute sau, după caz, dispune încetarea de îndată a acestora și distrugerea materialelor obținute, în termen de maximum 7 zile. O copie a procesului-verbal privind distrugerea se transmite judecătorului.

V. POSIBILITATEA FOLOSIRII ÎN PROCESUL PENAL A DATELOR OBȚINUTE ÎN URMA ACTIVITĂȚILOR SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII.

Conform art. 22 din Legea nr. 51/1991, datele și informațiile de interes pentru securitatea națională, rezultate din activitățile autorizate, dacă indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, sunt reținute în scris și transmise organelor de urmărire penală, potrivit art. 61 din Codul de procedură penală, însoțite de mandatul emis pentru acestea, la care se adaugă propunerea de declasificare, după caz, totală sau în extras, potrivit legii, a mandatului. Convorbirile și/sau comunicările interceptate, redactate în scris, și/sau imaginile înregistrate se transmit organelor de urmărire penală în integralitate, însoțite de conținutul digital original al acestora.

În jurisprudența Curții Constituționale s-a pus problema care este temeiul în baza căruia aceste informații pot fi folosite ca mijloc de probă în procesul penal și care sunt garanțiile care trebuie asigurate.

Curtea a subliniat în Decizia nr. 91/2018 că obiectul de reglementare al Legii nr. 51/1991 este acela al cunoașterii, prevenirii și înlăturării amenințărilor interne sau externe ce pot aduce atingere securității naționale, iar nu reglementarea elementelor ce se pot constitui în probe sau mijloace de probă în procesul penal, acestea fiind prevăzute de titlul IV - Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii - din Codul de procedură penală. Prevederile Codului de procedură penală sunt cele care, la art. 97 alin. (1), stabilesc elementele ce constituie probă, iar, la alin. (2) lit. a)-e) al aceluiași articol, enumeră expres mijloacele de probă. În cadrul mijloacelor de probă, dispozițiile art. 97 alin. (2) lit. f) C. pr. pen. prevăd că „proba se obține în procesul penal prin orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege”. Totodată, în materia înregistrărilor, Curtea a observat că art. 139 alin. (3) C. pr. pen. califică drept mijloc de probă înregistrările efectuate de părți sau de alte persoane, când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terți, precum și orice alte înregistrări, dacă nu sunt interzise de lege.

Așa fiind, concluzia care se impune este aceea că dispozițiile legii privind securitatea națională nu conferă calitatea de probă/mijloc de probă datelor și informațiilor rezultate din activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991. Doar dispozițiile art. 139 alin. (3) C. pr. pen. ar putea conferi calitatea de mijloc de probă înregistrărilor rezultate din activități specifice culegerii de informații, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991, iar nu dispozițiile art. 11 lit. d) din Legea nr. 51/1991 (parag. 33-35).

Doi ani mai târziu, în *Decizia nr. 55/2020*⁸, Curtea a subliniat că includerea unui element în categoria mijloacelor de probă trebuie însoțită de garanțiile necesare respectării drepturilor și libertăților fundamentale. În materia analizată, reglementarea garanțiilor specifice se circumscrie, printre altele, legiferării unei proceduri clare și efective care să permită analiza legalității mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care au fost obținute înregistrările. Lipsa unei astfel de proceduri determină, în fapt, lipsa garanțiilor specifice și, implicit, neconstituționalitatea includerii anumitor elemente în categoria mijloacelor de probă. Cu alte cuvinte, conferirea calității de mijloc de probă în procesul penal anumitor elemente este intrinsec legată de crearea cadrului adecvat care să confere posibilitatea contestării legalității acestora. Efectivitatea verificării legalității și a loialității demersului judiciar din faza de urmărire penală privind administrarea probelor presupune crearea de către legiuitor a unui cadru legal adecvat care să permită un control eficient asupra modalității de administrare a probelor.

Plecând de la aceste premise, Curtea a constatat că la momentul respectiv erau normate două sisteme diferite de autorizare din care pot rezulta înregistrări, și anume un sistem reglementat de Codul de procedură penală și un sistem reglementat de Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României.

Analizând în continuare în ce măsură înregistrările rezultate ca urmare a desfășurării unor activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, realizate în baza Legii nr. 51/1991 respectă aceleași garanții referitoare la contestarea legalității mijlocului de probă, cât și a procedurii probatorii prin care acestea au fost obținute (parag. 49-57), Curtea a arătat următoarele:

În cazul activității specifice culegerii de informații care presupune restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, dispusă potrivit Legii nr. 51/1991, măsura este dispusă întotdeauna de către un judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție. Or, în condițiile în care legiuitorul nu a reglementat o procedură specifică aplicabilă în cazul contestării legalității acestora din urmă, judecătorul de cameră preliminară va analiza legalitatea administrării probelor prin raportare fie la dispozițiile relevante din Legea nr. 51/1991, fie la cele din Codul de procedură penală, care diferă în mod evident. Dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Codului de procedură penală, se ajunge în situația în care, deși activitatea specifică culegerii de informații care presupune restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului a fost autorizată potrivit Legii nr. 51/1991, legalitatea mijlocului de probă și a procedurii probatorii prin care acestea au fost obținute se va verifica prin raportare la un act normativ care nu a fost luat în considerare la momentul autorizării măsurii. Pe de altă parte, dacă judecătorul de cameră preliminară va adopta ca reper prevederile Legii nr. 51/1991, se va ajunge în situația în care instanțe ierarhic inferioare celei care a emis mandatul vor avea competența verificării elementelor ce țin de legalitatea mijlocului de probă.

Așadar, în ipoteza examinată, Curtea a observat că, dacă în cazul supravegherii tehnice, dispusă potrivit Codului de procedură penală, verificarea legalității administrării probelor este realizată, în principiu, de o instanță egală în grad cu cea care a emis mandatul de supraveghere tehnică, în cazul mandatelor emise în temeiul Legii nr. 51/1991, analiza legalității acestora este realizată, de cele mai multe ori, de instanțe ierarhic inferioare celei

⁸ CCR, Decizia nr. 55/2020, publ. în M. Of. nr. 517 din 17 iunie 2020.

care a emis mandatul (emiterea mandatului fiind realizată întotdeauna de Înalta Curte de Casație și Justiție). Or, Curtea a subliniat că Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României consacră Înalta Curte de Casație și Justiție ca instanță specializată în domeniul autorizării activității specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, aspect ce implică o anumită competență specializată a acesteia, strict determinată de lege. Din această perspectivă, Curtea a reamintit că reglementarea competențelor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce constituie o componentă a statului de drept. Aceasta, deoarece o regulă esențială a statului de drept este aceea că atribuțiile/competențele autorităților sunt definite prin lege. Principiul legalității presupune, în principal, că organele judiciare acționează în baza competenței pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispozițiile de drept substanțial, cât și pe cele de drept procedural incidente. Pe de altă parte, în ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare. În acest sens, Curtea a statuat că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului

Concluzionând, Curtea a apreciat că dispozițiile art. 139 alin. (3) teza finală C. pr. pen. sunt constituționale în măsura în care nu privesc înregistrările rezultate ca urmare a efectuării activităților specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului desfășurate cu respectarea prevederilor legale, autorizate potrivit Legii nr. 51/1991.

VI. VERIFICAREA LEGALITĂȚII PROBELOR OBȚINUTE DIN ACTIVITĂȚILE SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII. CADRU NORMATIV

Prin Legea nr. 201/2023 legiuitorul a introdus art. 139¹ și art. 139² în Codul de Procedură Penală tocmai pentru a asigura conformitatea dispozițiilor procesuale cu garanțiile impuse de necesitatea asigurării dreptului la un proces echitabil în conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale.

În concret, legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activitățile respective, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate se verifică, după caz:

- a) în procedura de cameră preliminară;
- b) în procedura plângerii împotriva soluției de clasare, în condițiile art. 341 alin. (7);

În ambele cazuri, verificarea se va realiza în conformitate cu dispozițiile art. 139¹ C. pr. pen.

c) în procedura prevăzută la art. 139² C. pr. pen. Aceasta este incidentă în toate cazurile în care urmărirea penală s-a finalizat printr-o soluție de renunțare la urmărirea penală (indiferent dacă aceasta a fost dispusă înainte sau după punerea în mișcare a acțiunii penale) sau o soluție de clasare (înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale). În ceea ce privește ipoteza în care s-a dispus clasarea după punerea în mișcare a acțiunii penale, tipul de procedură aplicabilă depinde de formularea sau nu a unei plângeri împotriva soluției de clasare. Dacă s-a formulat plângere (indiferent de persoana care a formulat calea de atac), verificarea activităților respective se va realiza potrivit art. 139¹ C. pr. pen. În schimb,

inculpatul care este mulțumit de soluția de clasare dispusă poate aprecia ca fiind nelegale activitățile reglementate de Legea nr. 51/1991 dispuse în ceea ce îl privește. Într-o astfel de situație el va avea deschisă calea plângerii potrivit 139² C. pr. pen.

Din nefericire, legiuitorul nu a reglementat cadrul prin care poate fi contestată legalitatea folosirii informațiilor obținute din activități specifice culegerii de informații de către inculpatul care a fost trimis în judecată printr-un acord de recunoaștere a vinovăției. Subliniem că prin încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției, inculpatul nu renunță la posibilitatea de a invoca caracterul nelegal al unor probe care au stat la baza formulării acuzației. De asemenea, și instanța investită cu un acord de recunoaștere a vinovăției trebuie să aibe posibilitatea de a examina legalitatea administrării oricărei probe sau cel puțin de a declanșa mecanismul legal de verificare a legalității acesteia.

În mod corect s-a subliniat în doctrină că „această verificare a legalității are în vedere **exclusiv** procedeele intruzive de care am vorbit mai devreme, aspect evidențiat prin folosirea exactă a aceleiași sintagme pe care o regăsim în art. 13 lit. f) și art. 14 din Legea nr. 51/1991: „înregistrările rezultate din *activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului*”. Metodele non-intruzive de obținere a informațiilor de securitate națională nu formează obiect de reglementare a acestui text de lege”⁹.

„Deși dispozițiile legale fac referire numai la înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, în realitate, sfera de aplicare a dispozițiilor art. 139¹ și art. 139² C. pr. pen. vizează toate procedeele prevăzute de art. 13 lit. f) și art. 14 alin. (2) din Legea nr. 51/1991, iar nu doar cel prevăzut de art. 14 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 51/1991, în măsura în care acestea au generat informații susceptibile să fie folosite ca probe judiciare într-o cauză penală, în limitele impuse de principiul libertății probelor”¹⁰.

De exemplu, dacă organele cu atribuții în domeniul securității naționale descoperă probe relevante în urma obținerii datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane (probe pe care le trimit procurorului), va fi incident mecanismul de verificare prevăzut de Codul de Procedură Penală, chiar dacă nu vorbim de o înregistrare în sensul din dicționar al cuvântului.

Înregistrările rezultate din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului pot fi folosite ca mijloace de probă în procesul penal doar dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la art. 139 alin. (2) C. pr. pen. În concret, este vorba de aceleași infracțiuni pentru care este posibilă supravegherea tehnică ca procedeu probatoriu reglementat de C. pr. pen., respectiv: n cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de

⁹ R. Slăvoiu, în M. Udriou (coordonator), op. cit., p. 1169.

¹⁰ M. Udriou, Controlul a posteriori al legalității probelor obținute din activități specifice culegerii de informații în Caiete de Drept Penal nr. 3/2023, p. 40.

instrumente de plată electronică, în cazul infracțiunilor care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, contra patrimoniului, de șantaj, de viol, de lipsire de libertate în mod ilegal, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.

Trebuie să se facă distincție între situațiile care justifică autorizarea activităților specifice culegerii de informații și situațiile care justifică folosirea informațiilor în procesul penal. Dacă autorizarea acestor activități este condiționată de existența unei amenințări la securitatea națională, folosirea poate avea loc doar în cazul infracțiunilor mai sus-menționate. Cele două ipoteze se pot suprapune (de exemplu, din activitățile autorizate se confirmă într-adevăr că a fost comisă o infracțiune de trădare sau o infracțiune de spionaj, probele obținute fiind folosite în procesul penal aferent acestor infracțiuni) dar nu este obligatoriu. De exemplu, în timp ce se investighează o serie de amenințări la securitatea națională se descoperă că o persoană a comis o infracțiune de omor sau o infracțiune de corupție.

În aceste condiții, sunt eronate solicitările formulate în practică în sensul excluderii probelor deoarece infracțiunile cercetate nu reprezintă o amenințare la adresa securității naționale, ci reprezintă infracțiuni de drept comun. Excluderea poate interveni doar dacă autorizarea activităților potrivit Legii nr. 51/1991 s-a realizat pentru infracțiuni de drept comun.

În toate cazurile în care se pune problema examinarea modului în care au fost obținute probe prin intermediul activităților specifice culegerii de informații (probe care sunt folosite în cadrul unui proces penal) competența aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

VII. VERIFICAREA PROBELOR OBTINUTE DIN ACTIVITĂȚILE SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII ÎN PROCEDURA DE CAMERĂ PRELIMINARĂ ȘI ÎN PROCEDURA PLÂNGERII ÎMPOTRIVA SOLUȚIEI DE CLASARE ÎN CAZUL ÎN CARE ANTERIOR FUSESE PUSĂ ÎN MIȘCARE ACȚIUNEA PENALĂ

În ipoteza în care s-a dispus trimiterea în judecată prin rechizitoriu sau s-a formulat plângere împotriva soluției de clasare (ulterior punerii în mișcare a acțiunii penale) Înalta Curte de Casație și Justiție va fi sesizată de judecătorul de cameră preliminară (învestit cu verificarea legalității trimiterii în judecată, respectiv, cu soluționarea plângerii împotriva soluției de clasare) exclusiv în ipoteza în care o parte/persoana vătămată/ judecătorul din oficiu au invocat cereri și excepții prin care se invocă că nu au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări.

Astfel de cereri și excepții pot fi invocate și direct în etapa contestației (fie împotriva încheierii prin care s-a dispus începerea judecării ori restituirea cauzei la procuror, în primul caz, fie împotriva încheierii prin care s-a admis plângerea împotriva soluției de clasare și s-a dispus începerea judecării, în al doilea caz). În condițiile în care o astfel de posibilitate există în etapa contestației exclusiv în cazul se invocă existența unui caz de nulitate absolută în ceea ce privește modalitatea de obținere a acestor înregistrări se pune problema cine verifică dacă aspectele concrete învederate se subsumează acestei sancțiuni.

În contextul în care doar Înalta Curte de Casație și Justiție are competența de a analiza modalitatea în care aceste informații au fost obținute, nu credem că completul în fața

căruia s-au formulat cereri și excepții ar putea avea posibilitatea de a califica concret dacă o anumită împrejurare se subsumează unui caz de nulitate absolută. Astfel, doar Înalta Curte este competentă de a stabili dacă printr-o anumită cerere se invocă un caz de nulitate absolută sau o nulitate relativă sau dacă aceasta este întemeiată sau nu. De exemplu, dacă inculpatul invocă nerespectarea principiului loialității, nu credem că cei 2 judecători care soluționează contestația ar putea să nu sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție pe motivul că împrejurarea respectivă nu constituie o situație care să se subsumeze unui element de neloialitate, fără a se substitui instanței supreme. Cu alte cuvinte, simpla invocare a unor elemente de nelegalitate care din punctul de vedere al celui care formulează cererea constituie un caz de nulitate absolută va conduce la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În cele două situații menționate judecătorul de cameră preliminară (sau completul care soluționează contestația) sesizează prin încheiere Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea verificării legalității acestor activități și transmite dosarul cauzei, împreună cu cererile și excepțiile formulate.

Până la rămânerea definitivă a încheierii Înaltei Curți de Casație și Justiție, procedura de cameră preliminară ori, după caz, cea de soluționare a plângerii împotriva soluției de clasare se suspendă. Fiind vorba de o cauză de suspendare a procesului penal, se va suspenda și cursul prescripției răspunderii penale.

Pe bună dreptate a fost criticată în doctrină opțiunea legiuitorului de a reglementa o cauză de suspendare a procesului penal, arătându-se că „soluția este însă excesivă și nu ține cont de faptul că atât în faza de cameră preliminară, cât și în procedura plângerii împotriva soluției de clasare este posibilă administrarea de probe având ca obiect dovedirea nelegalității sau neloialității administrării probelor, altele decât cele rezultate din activități specifice culegerii de informații. Or, în aceste condiții, suspendarea procedurii pune judecătorul în situația de a nu putea efectua niciun demers în legătură cu contestarea legalității altor mijloace de probă administrate în cursul urmăririi penale”¹¹.

Un alt autor arată că „în timpul cât se desfășoară procedura la Înalta Curte de Casație și Justiție, la instanța sesizată cu rechizitoriul s-ar putea derula totuși acele etape procedurale care nu sunt dependente de soluția instanței supreme, de pildă ar putea fi administrate mijloace de probă în dovedirea celorlalte cereri și excepții ridicate. Desigur, până la momentul la care instanța supremă se pronunță în mod definitiv asupra legalității interceptărilor, procedura de cameră preliminară nu poate fi închisă printr-o soluție, după cum este posibil ca nici alte cereri și excepții să nu poată fi rezolvate (de pildă, dacă în cursul urmăririi penale au fost administrate și probe derivate din interceptările provenite de la serviciile de informații), dar o soluție adecvată s-ar fi putut identifica, de pildă prin similitudine cu reglementarea de la art. 476 alin. (2) C.pr.pen., din materia hotărârilor prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept”¹².

Din punctul nostru de vedere, împrejurarea că pe parcursul desfășurării acestei proceduri incidentale se suspendă cursul prescripției răspunderii penale poate genera probleme de neconstituționalitate. Astfel suspendarea intervine atunci când urmare a unei dispoziții legale sau a unei împrejurări de fapt procesul penal nu se poate desfășura. Procesul penal vizează nu doar chestiunile ce privesc stabilirea vinovăției sau a nevinovăției

¹¹ M. Udroi, op. cit., p. 44-45.

¹² R. Slăvoiu în M. Udroi (coordonator), op. cit., p. 1179.

inculpatului, ci și examinarea aspectelor referitoare la legalitatea administrării probelor. Acesta este de altfel și motivul pentru care perioada pe care o parcurge procedura de cameră preliminară este inclusă în calculul prescripției. Or, întreaga procedură reglementată de art. 139¹ C. pr. pen. face parte din procesul penal, neexistând nicio rațiune pentru care această perioadă să nu fie luată în calculul termenului de prescripție.

Din punct de vedere al competenței funcționale, competența de a verifica modalitatea în care au fost obținute aceste informații aparține judecătorului de cameră preliminară din cadrul instanței supreme.

În doctrină s-a apreciat că „în ipoteza în care chiar Înalta Curte de Casație și Justiție este sesizată cu rechizitoriul sau este competentă să soluționeze plângerea formulată împotriva soluției de clasare dispuse față de un inculpat, nu mai este necesară realizarea procedurii de sesizare prevăzute de art. 139¹ alin. (3) C. pr. pen., judecătorul de cameră preliminară din cadrul instanței supreme putând proceda la analiza legalității activității specifice culegerii de informații.”¹³.

Deși *de lege ferenda* ar putea fi acceptată o astfel de soluție, apreciem că *de lege lata*, raportat la reglementarea legală care impune parcurgerea unei proceduri separate (de tipul *voir dire*) fără a face distincție între tipul de instanță care soluționează cauza, o astfel de soluție nu poate fi primită.

Judecătorul care a autorizat activitățile specifice culegerii de informații din care au rezultat probele care sunt folosite în dosarul de urmărire penală nu poate participa la soluționarea sesizării privind legalitatea acestora. Textul trebuie interpretat extensiv. Astfel, pe bună dreptate s-a arătat că „toți judecătorii implicați în procedurile reglementate de Legea nr. 51/1991 în legătura cu una sau mai multe activități specifice culegerii de informații sunt incompatibili să procedeze la verificarea legalității acestora în procedura prevăzută de art. 139¹ C. pr. pen. Astfel, ori de câte ori un judecător s-a pronunțat în legătură cu autorizarea activităților specifice culegerii de informații, completarea mandatului inițial ori prelungirea mandatului inițial va fi incompatibil să realizeze procedura de verificare a legalității activităților specifice culegerii de informații, indiferent dacă probele folosite de procuror în cauza penală au rezultat din activitatea încuviințată de judecător sau din dispozițiile altui judecător în legătură cu aceeași activitate.”¹⁴.

În argumentarea acestei opinii cu care suntem de acord un alt autor sublinia că „incompatibilitatea îi va viza pe toți judecătorii care, raportat la un anumit dosar, au fost implicați în procedura reglementată de Legea nr. 51/1991, chiar dacă nu toate înregistrările au fost folosite ca probe. De pildă, este incompatibil și judecătorul care a autorizat prelungirea mandatului de securitate națională, chiar dacă singurele înregistrări folosite ca probe sunt cele obținute în perioada inițială de autorizare, întrucât admiterea solicitării de prelungire echivalează implicit cu aprecierea legalității și temeiniciei mandatului emis inițial. Tot astfel, nu poate participa la procedură judecătorul care a emis inițial mandatul, chiar dacă înregistrările relevante pentru cauza penală sunt cele obținute după prelungirea acestuia de către alt judecător, explicația fiind aceea că prelungirea duratei de autorizare se dispune având la bază aceeași stare de fapt și de drept avută în vedere la momentul autorizării inițiale a activităților. În situație de incompatibilitate sunt și judecătorii care, în temeiul art. 17 alin. (3) din Legea nr. 51/1991, au emis numai completări ale mandatului de

¹³ M. Udriou, op. cit., p. 44; în același sens, R. Slăvoiu, în M. Udriou (coordonator), op. cit., p. 1178.

¹⁴ M. Udriou, op. cit., p. 45.

securitate națională (de pildă, pentru suplimentarea activităților prin interceptarea comunicațiilor unei persoane de la un nou număr telefonic de apel), întrucât pentru completare se aplică în mod corespunzător procedura prevăzută la art. 15 din aceeași Lege, ceea ce înseamnă și o evaluare a condițiilor de autorizare a activității specifice culegerii de informații.¹⁵

Cauza poate fi repartizată oricărui complet de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, indiferent dacă judecătorul respectiv este sau nu dintre cei desemnați de președintele Înaltei Curți să autorizeze activități specifice culegerii de informații.

Judecătorul de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți fixează termen de soluționare în camera de consiliu și dispune citarea părților și a persoanei vătămate și încunoștințarea procurorului.

Obiectul verificării va viza respectarea procedurii de autorizare reglementată de Legea nr. 51/1991 (pe care am prezentat-o anterior) și modalitatea de punere în executare a mandatului prin care au fost autorizate măsurile.

S-a arătat că „încheierea prin care a fost autorizată este supusă verificării din următoarele principale perspective: competența judecătorului care a autorizat măsurile prin intermediul încheierii; forma și conținutul încheierii, menționarea datelor necesare punerii în executare a mandatului, existența condițiilor care au justificat autorizarea mandatului de siguranță națională. Mandatul de siguranță națională va putea fi supus unor verificări similare, dat fiind că informațiile cuprinse în acesta sunt preluate din încheiere. În ceea ce privește verificarea legalității modului de punere în executare a autorizării, aceasta se poate referi la respectarea limitelor mandatului (persoana supravegheată, terminalele de la care s-au colectat informații, modul de supraveghere – interceptare comunicații telefonice, pe rețelele de internet, supravegherea video-audio etc.), a competenței funcționale a persoanelor cu atribuții de serviciu în această materie, la garantarea capacității mijloacelor tehnice materiale și a programelor informatice utilizate de a capta și înregistra fără deformări sau posibilități de editare informațiile vehiculate prin intermediul activităților înregistrate.”¹⁶

O chestiune care se impune a fi detaliată vizează verificarea condițiilor care au justificat autorizarea mandatului de siguranță națională. Din punctul nostru de vedere, verificarea judecătorului de cameră preliminară va viza și existența datelor privind prezența unei amenințări la adresa securității naționale, necesitatea și proporționalitatea măsurii¹⁷.

În acest sens, trebuia subliniat că în Decizia Curții Constituționale nr. 55/2020 s-a subliniat necesitatea asigurării unui standard unitar între aspectele care sunt analizate atunci când se verifică legalitatea obținerii probelor prin intermediul supravegherii tehnice și aspectele care sunt analizate atunci când se examinează legalitatea obținerii probelor prin

¹⁵ R. Slăvoiu, în *M. Udriou* (coordonator), op. cit., p. 1178.

¹⁶ T. V. Gheorghe, A. S. Uzlău, C. M. Chiriță în N. Volonciu, A. S. Uzlău (coordonatori), *Codul de procedură penală comentat*. Volumul I. Ediția a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 563.

¹⁷ În același sens, *M. Udriou*, op. cit., p. 46. Autorul arată că intră în competența judecătorului de cameră preliminară analiza îndeplinirii tuturor condițiilor legale pentru autorizarea sau prelungirea autorizării activităților specifice culegerii de informații [de pildă, existența la momentul luării măsurii a unor date sau informații din care rezulta o amenințare la adresa securității naționale dintre cele prevăzute de art. 3 din Legea nr. 51/1991 ori analiza testului de proporționalitate și subsidiaritate a măsurii cu scopul urmărit prin acesta (de exemplu, dacă nu existau alte posibilități ori sunt posibilități limitate pentru cunoașterea, prevenirea sau contracararea riscurilor ori amenințărilor la adresa securității naționale)].

activități specifice culegerii de informații. Aceasta este teza de la care a plecat Curtea Constituțională, analizând dacă cadrul legislativ de la acel moment asigura aceleași garanții (a se vedea paragraful 48 al deciziei).

Curtea a subliniat în decizia menționată că activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului (ca și măsurile de supraveghere tehnică reglementate de Codul de procedură penală) sunt supuse, în mod obligatoriu, încuviințării prealabile a unui judecător. Cu toate acestea, Curtea a arătat, astfel cum a reținut în propria jurisprudență, că a respins deja raționamentul care conduce la concluzia potrivit căreia calitatea de magistrat a celui care dispune și supraveghează înregistrările implică, ipso facto, legalitatea și conformitatea acestora cu art. 8 din Convenție, un astfel de raționament făcând inoperant orice recurs formulat de părțile interesate. Raportat la cauza de față, în condițiile atribuirii calității de mijloc de probă înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, Curtea a constatat că încuviințarea acestora de către un judecător nu echivalează cu existența unei prezumții absolute de legalitate ce exclude exercitarea unui control judecătoresc a priori. Cu alte cuvinte, ***legalitatea înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, care sunt folosite în procesul penal, trebuie verificată respectând aceleași garanții procedurale aplicabile în cazul folosirii în cursul procesului penal a înregistrărilor ce rezultă din aplicarea sistemului reglementat de Codul de procedură penală.*** Astfel, Curtea a constatat că în cadrul procesului penal judecătorul trebuie să poată verifica atât legalitatea mijlocului de probă - înregistrărilor ce rezultă din activitățile specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale ale omului, cât și a procedurii probatoriu prin care acestea au fost obținute, acest fapt presupunând verificarea inclusiv a legalității încheierii prin care s-a încuviințat măsura, precum și a mandatului emis cu această ocazie (parag. 51-52).

Or, persoana care a fost supusă supravegherii tehnice va putea contesta în procedura de cameră preliminară respectarea tuturor condițiilor prevăzute de lege pentru autorizarea măsurii. Deși în lucrări anterioare arătam că această contestare va putea viza exclusiv legalitatea măsurii (de exemplu, a fost dispusă de un judecător necompetent, procurorul nu a participat la soluționarea măsurii, nu a existat o autorizare pentru interceptarea convorbirilor purtate de pe acel număr de telefon etc.)¹⁸, în prezent apreciem că se impune să ne reconsiderăm opinia, în acest sens, apreciem că verificarea judecătorului de cameră preliminară va viza inclusiv temeinicia măsurii (de exemplu, că nu exista suspiciunea rezonabilă privind implicarea persoanei respective în activitatea infracțională, măsura nu a fost proporțională, nu a fost respectat caracterul subsidiar etc.).

O astfel de concluzie se impune prin raportare la în jurisprudența Curții Constituționale și a Curții de Justiție a Uniunii Europene. În parag. 38 al Deciziei nr. 244/2017, Curtea Constituțională a arătat că în cadrul procedurii de cameră preliminară, în măsura în care persoanele prevăzute de art. 344 alin.(2) C. pr. pen. formulează cereri și excepții referitoare la nelegalitatea probelor obținute prin procedeul supravegherii tehnice, judecătorul investit cu soluționarea cauzei *va putea verifica îndeplinirea tuturor condițiilor*

¹⁸ A. V. Iugan, Procedură Penală. Partea Generală, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 415-416.

legale relative la procedura supravegherii tehnice. Totodată, în parag. 63 se precizează că, din analiza dispozițiilor constituționale și convenționale și a jurisprudenței Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, concluzia care se impune este aceea că, în materia măsurilor de supraveghere tehnică, ce constituie o ingerință în viața privată a persoanelor supuse acestor măsuri, *trebuie să existe un control a posteriori încuviințării și punerii în executare a supravegherii tehnice.* Astfel, *persoana supusă măsurilor de supraveghere tehnică trebuie să poată exercita acest control în scopul verificării îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii, precum și a modalităților de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică, procedură reglementată de dispozițiile art.142—144 C. pr. pen.* Din această perspectivă, controlul a posteriori în materie trebuie să se refere la analiza legalității măsurii supravegherii tehnice, indiferent dacă această verificare se realizează în cadrul procesului penal sau independent de acesta. Relevant este și paragraful 69 unde se arată că existența unui control a posteriori ce are în vedere aceste aspecte se constituie într-o garanție a dreptului la viață privată, care conturează și, în final, pe lângă celelalte elemente necesare și recunoscute la nivel constituțional și convențional, determină existența proporționalității între măsura dispusă și scopul urmărit de aceasta, precum și necesitatea acesteia într-o societate democratică¹⁹.

De altfel, inclusiv în doctrină s-a reținut că, raportat la decizia Curții Constituționale și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cauzele Pruteanu c. României, Bălțeanu c. României, Patriciu c. României), controlul pe care îl realizează judecătorul de cameră preliminară vizează inclusiv temeinicia măsurii²⁰. O astfel de opinie a fost împărtășită și de o parte a jurisprudenței²¹.

De exemplu, s-a arătat că prin Decizia nr. 244/2017 a Curții Constituționale au fost individualizate criteriile în funcție de care se evaluează legalitatea măsurii, respectiv aspecte referitoare la definirea categoriilor de persoane care pot fi supuse măsurilor de supraveghere tehnică, natura infracțiunilor (tipurile de infracțiuni), durata de executare a măsurii, procedura de autorizare a măsurii, condițiile de întocmire a procesului-verbal de sinteză a conversațiilor interceptate (procedeele de transcriere), măsurile de precauție pentru a comunica înregistrările intacte și complete pentru a putea fi supuse controlului judecătoresc și aspectele ce țin de circumstanțele în care aceste interceptări pot sau trebuie să fie distruse (par.70). Deși în enumerare nu se regăsesc în mod explicit și condițiile prevăzute de art. 139 alin. (2) C.pr.pen., s-a apreciat că instanța de contencios constituțional a statuat în mod explicit cu privire la verificarea tuturor condițiilor legale pentru dispunerea măsurii, în care se încadrează și cele referitoare la existența suspiciunii rezonabile cu privire la comiterea unei fapte prevăzute de legea penală și cele de apreciere a proporționalității și subsidiarității ale măsurii, această interpretare fiind consacrată și prin jurisprudența instanței

¹⁹ CCR, Decizia nr. 244/2017, publ. în M.Of. nr. 529/6.07.2017.

²⁰ M. Udrioiu, Procedură Penală. Partea Generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 457-459; în același sens, M. Suian, Metode speciale de supraveghere sau cercetare, Ed. Solomon, București, 2021, p. 47, V. Trif, Metode de supraveghere tehnică în cadrul procesului penal, București, Ed. C.H., Beck, București, 2019, p. 48, R. Slăvoiu, Verificarea legalității procedurilor probatorii în camera preliminară, în Dreptul nr. 1/2018, www.sintact.ro.

²¹ A se vedea în acest sens, I.C.C.J., s. pen., încheierea jud. de cameră preliminară nr. 8/19.02.2020, nepublicată. Deși în cauză a fost analizată temeinicia încheierii judecătorești de drepturi și libertăți prin care s-a autorizat obținerea datelor privind tranzacțiile financiare, *mutatis mutandis*, același tratament trebuie recunoscut cu privire la toate încheierile prin care judecătorul de drepturi și libertăți autorizează un procedeu probatoriu.

supreme²².

În continuare, în motivare s-a reținut astfel, în raport cu distincția făcută de Curtea Constituțională, că pierderea caracterului definitiv al încheierii în etapa care nu mai are un caracter secret coroborată cu cerința ca „recursul” să aibă un caracter efectiv conduc la concluzia că verificarea efectuată în condițiile art. 342 C.pr.pen. de judecătorul de cameră preliminară se extinde atât la condițiile de legalitate, cât și la cele de temeinicie care au stat la baza dispunerii măsurii supravegherii tehnice, precum și la verificarea îndeplinirii condițiilor de legalitate a procedurilor de punere în executare și a celor subsecvente acestora²³.

În jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, în *cauza Gavanozov*, s-a arătat că pentru ca persoanele vizate de executarea unui ordin european de anchetă emis sau validat de o autoritate judiciară a acestui stat membru și având ca obiect efectuarea de percheziții și ridicarea de obiecte sau înscrisuri să își poată exercita în mod util dreptul garantat de articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene²⁴, *statului membru menționat îi revine sarcina de a se asigura că aceste persoane dispun de o cale de atac în fața unei instanțe a aceluiași stat membru care le permite să conteste necesitatea și legalitatea acestui ordin*, cel puțin în raport cu motivele de fond pentru emiterea unui asemenea ordin european de anchetă (parag. 41). Potrivit unei jurisprudențe constante, protecția împotriva intervențiilor puterii publice în sfera privată a unei persoane fizice sau juridice, care ar fi arbitrară sau disproporționată, constituie un principiu general al dreptului Uniunii (Hotărârea din 16 mai 2017, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, punctul 51 și jurisprudența citată). Curtea a precizat că această protecție poate fi invocată de orice persoană, ca drept garantat de dreptul Uniunii, în sensul articolului 47 primul paragraf din cartă, pentru a contesta în justiție un act care îi cauzează prejudicii, precum o somație de comunicare de informații sau o sancțiune aplicată pentru nerespectarea acestei somații [a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2020, *État luxembourgeois* (Dreptul la o cale de atac împotriva unei cereri de informații în materie fiscală), C-245/19 și C-246/19, EU:C:2020:795, punctul 58 și jurisprudența citată] (parag. 45-46). Imposibilitatea de a contesta, în statul membru emitent, *necesitatea și legalitatea* unui ordin european de anchetă având ca obiect efectuarea de percheziții și ridicarea de obiecte, cel puțin în raport cu motivele de fond care se află la originea emiterii acestuia, constituie o încălcare a dreptului la o cale de atac efectivă, consacrat la articolul 47 din cartă, de natură să excludă posibilitatea ca recunoașterea reciprocă să poată fi pusă în aplicare și să profite acestui stat membru (parag. 56)²⁵.

Având în vedere similitudinea garanțiilor care trebuie respectate (raportat la jurisprudența Curții Constituționale) în cadrul celor două sisteme de e autorizare din care

²² În acest sens, se face trimitere la încheierile penale ale Î.C.C.J. nr. 62/C/17.10.2017 și nr.7/C/28 iunie 2019.

²³ I.C.C.J., s. pen., încheierea din 28.04.2022, nepublicată. Soluția de excludere a probelor a fost desființată prin încheierea nr. 3/27.04.2023 a I.C.C.J., nepublicată. În motivare nu s-a reținut însă că temeinicia încheierilor judecătorului de drepturi și libertăți nu pot fi supuse verificării judecătorului de cameră preliminară ci s-a reținut că în cursul urmăririi penale dispunerea măsurii era necesară și proporțională; în sens contrar, tot în jurisprudența Înaltei Curți s-a arătat că nu poate fi pusă în discuție temeinicia hotărârilor dispuse de judecătorul de drepturi și libertăți, cu privire la măsurile pe care acesta din urmă le-a dispus în cursul urmăririi penale, existând autoritate de lucru judecat cu privire la *fondul* acestor măsuri-I.C.C.J., s. pen., încheierea nr.6/C/4.06.2022, nepublicată.

²⁴ Este vorba de Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.

²⁵ C.J.U.E, Cauza C-852/19, *Ivan Gavanozov*, Hotărârea din 11.11.2021, disponibilă pe www.curia.europa.eu.

pot rezulta înregistrări, concluzionăm că în procedura prevăzută de art. 139¹ C. pr. pen. pot fi examinate toate condițiile prevăzute de Legea nr. 51/1991 privind autorizarea activităților specifice culegerii de informații.

În jurisprudență s-a arătat că în această procedură nu poate fi examinată nemotivarea încheierii prin care s-au autorizat activitățile specifice culegerii de informații. S-a arătat că această procedură nu poate fi asimilată căii de atac a contestației, controlul *a posteriori* fiind circumscris doar unui examen de fond în care se evaluează îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru autorizarea măsurii, respectiv legalitatea ingerinței în drepturile sau libertățile fundamentale precum și legalitatea actelor de punere în executare. Chestiunile formale, vizând lipsa sau insuficienta motivare, chiar dacă ar fi întemeiate, nu pot conduce în sine la concluzia nelegalității măsurii, ci atrag obligația judecătorului de cameră preliminară ca, în cadrul examinării exigențelor prevăzute de lege pentru autorizarea măsurilor, dacă constată (în raport cu dispozițiile legale în temeiul cărora au fost autorizate și pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă) că acestea erau îndeplinite, să suplinească această deficiență a hotărârii. De altfel, și deciziile Curții Constituționale care s-au aflat la baza modificării dispozițiilor procesual penale și a introducerii controlului *a posteriori* se referă tot la un examen de fond, de verificare a îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru luarea măsurii²⁶.

În această procedură nu se vor examina aspecte adiacente respectării prevederilor Legii nr. 51/1991. De exemplu, faptul că procurorul folosește probele astfel obținute pentru a dovedi o infracțiune care nu se numără printre cele prev. de art. 139 alin. 2 C. pr. pen. va fi o chestiune ce va putea fi invocată în fața judecătorului de cameră preliminară de la instanța investită cu soluționarea cauzei, fiind o chestiune ce excedează chestiunilor prevăzute de 139¹ alin. 2 C. pr. pen.

Judecătorul de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție va analiza dacă au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări prin raportare la cererile și excepțiile formulate în fața judecătorului de cameră preliminară investit cu soluționarea cauzei sau ridicate din oficiu de către acesta. Deși la prima vedere ar părea că nu există posibilitatea de a invoca noi excepții în fața judecătorului de cameră preliminară de la Înalta Curte sau ca acesta să ridice el din oficiu noi cereri sau excepții, la o analiză mai atentă a textului pare că răspunsul corect este cel opus.

Astfel, în ceea ce privește etapa contestației, art. 139¹ alin. 8 C. pr. pen. face trimitere expresă la art. 347 alin. 4 C. pr. pen., stabilindu-se că în soluționarea căii de atac nu pot fi invocate sau ridicate din oficiu alte cereri sau excepții decât cele invocate sau ridicate din oficiu în fața judecătorului de cameră preliminară, cu excepția cazurilor de nulitate absolută. Prin urmare, în fața completului de contestație pot fi invocate noi cereri și excepții prin care să se invoce nelegalitatea autorizării activităților specifice culegerii de informații, însă numai dacă obținerea nelegală se datorează unui caz de nulitate absolută.

A fortiori, dacă în fața completului de contestație pot fi formulate cereri și excepții noi, nu există niciun motiv pentru care ele nu ar putea fi invocate în primă instanță în procedura pe care o analizăm.

În concret, judecătorul de cameră preliminară va fixa termen de soluționare în camera de consiliu și va dispune citarea părților și a persoanei vătămate și încunoștințarea procurorului. În cazul în care urmărirea penală a fost efectuată de către o unitate specializată

²⁶ I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 229/20.05.2025, nepublicată.

de Parchet, la soluționarea procedurii va participa un procuror din cadrul acesteia. Deși în doctrină a fost exprimată opinia contrară (în sensul că mereu participă un procuror din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție)²⁷ în practică, ori de câte ori urmărirea penală a fost efectuată de DNA sau de DIICOT la soluționarea procedurii a participat un procuror din cadrul acestor unități de parchet.²⁸ În celelalte cazuri, va participa un procuror din cadrul PICCJ, nefiind necesar să fie să fie unul dintre procurorii desemnați în condițiile Legii nr. 51/1991 de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție să evalueze solicitările serviciilor de informații.

Asistența juridică este obligatorie în cazurile prevăzute de art. 90 și art. 93 C. pr. pen. Chiar dacă în această nouă procedură prevăzută de art. 139¹ C. pr. pen., prin trimiterea pe care acest articol le face la dispoziții din procedura de cameră preliminară (art. 345 alin. 1¹ și 12, art. 347 alin. 4) nu se menționează în mod expres că asistența juridică este obligatorie, se reține că această procedură este una incidentală celei prevăzute de art. 342 C. pr. pen., motiv pentru care devin incidente dispozițiile art. 90 lit. c) C. pr. pen., referitoare la obligativitatea asistenței juridice obligatorii pentru inculpați²⁹.

Judecătorul de cameră preliminară se va pronunța prin încheiere pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă.

În cvasitotalitatea cauzelor, fiind vorba de activități desfășurate de servicii de informații, cel puțin o parte dintre informațiile privind autorizarea activităților specifice culegerii de informații sunt informații clasificate. În mod corect s-a subliniat în doctrină, „pentru a susține cu succes o cerere de constatare a nelegalității activității de culegere de informații, partea interesată ar trebui să cunoască în ce a constat această activitate. Or, astfel de date nu sunt accesibile publicului, ci cad sub incidența protecției informațiilor clasificate și, totodată, pot fi cunoscute cu claritate din studiul dosarului prin care s-a autorizat măsura, iar nu din studiul dosarului penal de drept comun. Așadar, pentru o soluționare adecvată a cererilor/exceptiilor, este necesar ca judecătorul de cameră preliminară al Înaltei Curți să atașeze dosarul prin care s-a autorizat mandatul de supraveghere tehnică de siguranță națională.”³⁰.

În concret, în toate cazurile din practica judiciară de care am luat la cunoștință, organele cu atribuții în domeniul ordinii și securității naționale procedează la declasificarea mandatelor de siguranță națională și a proceselor verbale de transcriere, transmițând totodată suporturi care conțin înregistrarea convorbirilor purtate. Ceea ce nu se declasifică este încheierea prin care Înalta Curte în procedura reglementată de Legea nr. 51/1991 autorizează activitățile specifice.

În ipoteza în care nu toate informațiile necesare pentru a se stabili dacă au fost respectate prevederile legale care reglementează obținerea acestor înregistrări sunt declasificate, art. 139¹ alin. 6 C. pr. pen. stabilește că judecătorul de cameră preliminară va face aplicarea art. 345 alin. (1¹) și (1²) C. pr. pen.. Subliniem că nu se pune problema de declasificarea probelor (acestea aflându-se la dosarul cauzei), ci de declasificarea anumitor informații care permit verificarea modului în care au fost obținute aceste probe.

²⁷ R. Slăvoiu în M. Udriou (coordonator), op. cit., p. 1179. M. Udriou, Controlul a posteriori al legalității probelor obținute din activități specifice culegerii de informații în Caiete de Drept Penal nr. 3/2023, p. 45.

²⁸ Pentru DIICOT a se vedea I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 5/25.04.2024, nepublicată iar pentru DNA a se vedea I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 229/20.05.2025, nepublicată.

²⁹ I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 5/25.04.2024, nepublicată.

³⁰ T. V. Gheorghe, A. S. Uzlău, C. M. Chiriță în N. Volonciu, A. S. Uzlău (coordonatori), op. cit., p. 565.

Într-o primă etapă, judecătorul de cameră preliminară va solicita autorității competente, de urgență, declasificarea sau trecerea acestora la un nivel inferior de clasificare. Dacă aceasta nu declasifică informațiile, judecătorul de cameră preliminară va trebui să se consulte cu această autoritate în ceea ce privește posibilitatea de a permite părților și avocaților acestora accesul la aceste informații. După această consultare, judecătorul va decide dacă permite sau refuză accesul la informațiile clasificate. Refuzul va trebui motivat și intervine dacă acesta ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea securității naționale ori a unui alt interes public important.

Autoritatea competentă poate refuza declasificarea informațiilor, nu însă și permisiunea de a le studia (bineînțeles, cu condiția ca persoana în cauză să aibă certificat ORNIS). Cu privire la această chestiune, autoritatea competentă poate doar formula un punct de vedere motivat (în care să explice judecătorului de ce o astfel de permisiune de ce accesul ar trebui permis raportat la temeiurile mai sus prezentate), judecătorul de cameră preliminară fiind cel care va decide.

Dacă se permite accesul, dar părțile sau avocații acestora nu dețin autorizația de acces prevăzută de lege, iar părțile sau, după caz, persoana vătămată nu își desemnează un alt apărător care deține autorizația prevăzută de lege, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unor avocați din oficiu care dețin această autorizație.

Problema care se pune este ce se întâmplă în ipoteza în care judecătorul de cameră preliminară apreciază că se impune a se refuza accesul la informațiile clasificate. În ipoteza în care acest refuz vizează informații care reprezintă probe, răspunsul este oferit de art. 345 alin. (1²) C. pr. pen.: informațiile clasificate nu pot servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză. Or, în cazul de față, problema nu este că împotriva inculpatului ar putea fi folosi probe de care acesta nu are cunoștință și pe care nu le poate combate, ci că acesta nu poate contesta în deplină cunoștință de cauză modalitatea de obținere a unor probe. Din punctul nostru de vedere, în contextul în care dreptul la apărare este îngrădit (neputând fi puse în discuția contradictorie a părților toate informațiile privind modalitatea de obținere a probelor) judecătorul de cameră preliminară va trebui să excludă probele în măsura în care acestea sunt în defavoarea inculpatului. În contextul în care în situația concretă nu sunt asigurate toate garanțiile la care face referire Curtea Constituțională (practic, inculpatul nu poate contesta decât formal modalitatea de obținere a probelor) în Decizia nr. 55/2020 despre care am vorbit mai devreme, excluderea probelor care sunt folosite de procuror în defavoarea sa este singurul remediu efectiv³¹.

De altfel, imposibilitatea verificării legalității probelor obținute în baza Legii nr. 51/1991 în lipsa declasificării încheierilor prin care ele au fost autorizate a fost subliniate inclusiv în unele decizii de speță ale Înaltei Curți de dinainte de anul 2020. De exemplu, într-o cauză, s-a arătat că respectarea condițiilor de legalitate a putut fi verificată pe baza mandatelor de siguranță națională declasificate și atașate la dosarul de urmărire penală, însă

³¹ În doctrină (T. V. Gheorghe, A. S. Uzlău, C. M. Chiriță în N. Volonciu, A. S. Uzlău (coordonatori), op. cit., p. 567) s-a opinat că problema poate fi soluționată prin prisma aplicabilității prezumției de nevinovăție și a corolarului *in dubio pro reo*. Astfel, în măsura în care inculpatul nu va beneficia de egalitate de arme juridice, în sensul că se va afla în imposibilitate de drept de a demonstra nelegalitatea activității de culegere de informații finalizate cu înregistrările depuse ca probe, se va putea aprecia dacă aspectul susținut de el în acest sens, în ipoteza în care ar fi fost confirmat, ar fi atras excluderea probelor respective din dosar.

cele referitoare la incidența legii speciale, necesitatea și proporționalitatea restrângerii exercițiului dreptului nu au putut fi cenzurate, întrucât încheierile prin care s-au autorizat măsurile de supraveghere tehnică nu au fost declassificate. Or, simpla referire la art. 3 lit. f) din Legea nr. 51/1991, ca temei al autorizării, cuprinsă în preambulul mandatelor de siguranță națională, nu este suficientă pentru a se constata că măsura a fost dispusă cu respectarea tuturor condițiilor de legalitate. Se constată, așadar, că inculpații nu pot cunoaște ce anume a generat necesitatea interceptării în temeiul legii siguranței naționale, în condițiile în care acuzațiile ce le sunt aduse prin actul de sesizare a instanței nu se regăsesc printre cele enumerate expres și limitativ în art. 3 din Legea nr. 51/1991. În lipsa încheierilor de autorizare a măsurilor de supraveghere, judecătorul este în imposibilitate să verifice eventualele încălcări ale dreptului la viață privată, inclusiv folosirea în mod abuziv a procedurii reglementate de legea specială pentru situații în care nu există indicii sau există bănuieli cu privire la săvârșirea unor infracțiuni „de drept comun”, caz în care ar fi incidente dispozițiile procesual penale din materia interceptărilor și înregistrărilor, la care însă nu s-a optat, întrucât sunt limitate în timp la o durată de 6 luni, iar verificarea condițiilor de legalitate și temeinicie se face la intervale de 30 de zile, în loc de 3 luni, cum este în procedura specială.

Înalta Curte a mai arătat că este important de menționat că în art. 22 din Legea nr. 51/1991, forma în vigoare la momentul pronunțării hotărârii, se stabilește că orice persoană vătămată în drepturile și libertățile sale fundamentale ca urmare a activităților specifice culegerii de informații efectuate de organele cu atribuții în domeniul securității naționale se pot adresa, potrivit legii, și organelor judiciare „prin formularea de plângeri și căi de atac potrivit Codului de procedură penală”, reglementare care le permite persoanelor trimise în judecată să ridice excepții cu privire la legalitatea administrării probelor în temeiul mandatelor pe siguranță națională, în etapa camerei preliminare.

În aceste circumstanțe, au fost excluse din materialul probator interceptările și înregistrările comunicațiilor efectuate în baza mandatelor emise de Înalta Curte de Casație și Justiție, constatându-se imposibilitatea verificării dacă măsurile de supraveghere au fost autorizate cu respectarea exigențelor art. 53 din Constituție³².

A fost exprimată și opinia potrivit căreia pot exista situații în care pronunțarea în temeiul art.139¹ C.pr.pen. să se realizeze, în funcție de particularitățile cauzei, în lipsa desecretizării încheierii/încheierilor dispuse în baza dispozițiilor Legii nr. 51/1991, respectiv a Legii nr.535/2004, posibilitate oferită de legiuitor prin alineatul (6) al art.139¹ C.pr.pen., care prevede că judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra legalității activităților din care au rezultat înregistrările furnizate într-o cauză penală, în raport cu dispozițiile legale în temeiul cărora acestea au fost autorizate și pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă³³.

Din punctul nostru de vedere, într-adevăr, caracterul nelegal al activităților poate fi constatat în anumite situații (de exemplu, constatarea neconstituționalității dispozițiilor legale care au stat la baza emiterii mandatului) și fără ca încheierea să fi fost declassificată. Cu toate acestea, cererile și excepțiile nu pot fi respinse atât timp cât nici măcar avocatul inculpatului (cel puțin desemnat din oficiu) nu a putut studia încheierea prin care s-a

³² Î.C.C.J., s. pen., încheierea judecătorului de cameră preliminară din data de 11.10.2016, în *I. Neagu, M. Damaschin, A. V. Iugan, Codul de Procedură Penală Adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 277.

³³ Î.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 388/17.09.2024, nepublicată.

autorizat măsura.

Judecătorul de cameră preliminară se pronunță prin încheiere. Împotriva încheierii procurorul, părțile și persoana vătămată pot formula contestație în termen de 3 zile de la comunicare. Considerăm că termenul va curge de la comunicarea copiei minutei.

Contestația se soluționează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară de la Înalta Curte de Casație și Justiție, dispozițiile alin. (4) - (6) ale art. 139¹ C. pr. pen., precum și cele ale art. 347 alin. (4) C. pr. pen. aplicându-se în mod corespunzător. În concret, contestația se va soluționa în cameră de consiliu, cu participarea obligatorie a procurorului, urmând a fi citate părțile și persoana vătămată. Completul de cameră preliminară se pronunță, prin încheiere, asupra legalității activităților din care au rezultat înregistrările se pronunță în raport cu dispozițiile legale în temeiul cărora activitățile au fost autorizate și pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă. Ca și în cazul judecătorului de cameră preliminară de la primă instanță, incompatibilitatea completului de contestație intervine ori de câte ori un judecător s-a pronunțat în legătură cu autorizarea activităților specifice culegerii de informații. Judecătorul care a dispus completarea mandatului inițial ori prelungirea mandatului inițial va fi incompatibil să soluționeze contestația, indiferent dacă probele folosite de procuror în cauza penală au rezultat din activitatea încuviințată de judecător sau din dispozițiile altui judecător în legătură cu aceeași activitate.

În soluționarea contestației nu pot fi invocate sau ridicate din oficiu alte cereri sau excepții decât cele invocate sau ridicate din oficiu în fața judecătorului de cameră preliminară, cu excepția cazurilor de nulitate absolută. Prin urmare, în fața completului de contestație pot fi invocate noi cereri și excepții prin care să se invoce nelegalitatea autorizării activităților specifice culegerii de informații, însă numai dacă obținerea nelegală se datorează unui caz de nulitate absolută.

De asemenea, sunt aplicabile și prevederile art. 425¹ C. pr. pen. Astfel, contestația are efect suspensiv, fiind guvernată de principiul *non reformatio in pejus*. Contestația poate fi retrasă până la închiderea dezbaterilor.

Se va da cuvântul întâi contestatorului, intimaților și apoi procurorul. Dacă procurorul a formulat contestație, acesta va avea cuvântul primul. Contestația se soluționează prin încheiere putându-se dispune respingerea (ca tardivă, inadmisibilă sau neîntemeiată) sau va fi admisă, caz în care completul de 2 judecători va pronunța el o hotărâre cu privire la obiectul procedurii sau va dispune trimiterea cauzei spre rejudecare. Această ultimă soluție va interveni în cazul în care nu au fost respectate dispozițiile privind citarea, există un caz de nulitate absolută (de exemplu, nu a fost asigurată asistența juridică obligatorie la prima instanță) sau nu au fost analizate cererile și excepțiile formulate.

Constatarea nelegalității autorizării sau a modului de punere în executare a activităților specifice culegerii de informații din care au rezultat înregistrări atrage aplicarea dispozițiilor privind excluderea probelor. Această sancțiune va viza atât excluderea juridică cât și înlăturarea efectivă a probelor astfel obținute. În ciuda opiniilor exprimate în doctrină³⁴, apreciem că dispoziția de excludere a probelor va aparține judecătorului de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți și nu judecătorului de cameră preliminară investit cu rechizitoriul. Faptul că această dispoziție este plasată în ultimul alineat al art. 139¹ C. pr. pen. nu considerăm că dovedește intenția legiuitorului în acest sens. Topografia textelor se

³⁴ T. V. Gheorghe, A. S. Uzlău, C. M. Chiriță în N. Volonciu, A. S. Uzlău (coordonatori), op. cit., p. 567.

datorează faptului că această dispoziție este consecința parcurgerii întregii proceduri, fiind firesc astfel ca ea să fie plasată la finalul articolului.

Bineînțeles, judecătorul de cameră preliminară de la instanța investită cu rechizitoriul va verifica modalitatea prin care s-a pus efectiv în executare dispoziția de înlăturare a probelor. Totodată, consecința excluderii probelor este și înlăturarea referirilor la ele din rechizitoriul. În aceste condiții, judecătorul de la instanța sesizată prin rechizitoriul va verifica în ce măsură excluderea generează și neregularitatea rechizitoriului (de exemplu, rechizitoriul este redactat de așa natură încât o dată înlăturate referirile la probe, nu se mai poate înțelege acuzația) cu consecințele de rigoare (constatarea acestui aspect, obligarea procurorului să o îndrepte sau să comunice dacă solicitate restituirea cauzei în termen de 5 zile).

În jurisprudență au existat și situații în care în această procedură s-a dispus „comunicarea de îndată a încheierii, după rămânerea definitivă, judecătorului de cameră preliminară care a dispus sesizarea, urmând a se face aplicarea prevederilor art.139¹ alin.(10) C.pr.pen. raportat la art.102 alin.(3) C.pr.pen. privind sancțiunea excluderii juridice și materiale, precum și a dispozițiilor art.345 alin.(3) C.pr.pen. în contextul soluționării tuturor cererilor și excepțiilor ce vizează obiectul procedurii în cameră preliminară”³⁵ cât și situații în care s-a reținut că din analiza dispozițiilor legale se observă că verificarea este una limitată doar la „verificarea legalității activităților din care au rezultat înregistrările” (art. 139¹ alin. 6 C.pr.pen.), nu și a celorlalte consecințe ce decurg din constatarea nelegalității, judecătorul care a dispus sesizarea păstrând competența de a se pronunța cu privire la sancțiunea incidentă în cauză, potrivit dispozițiilor art. 102 alin. 3 C.pr.pen. În acest sens, se arată în continuare, sunt dispozițiile alineatului 10 al art. 139¹ C.pr.pen., care reglementează mecanismul sancționator de invalidare prin excludere și care succedă dispozițiilor referitoare la calea de atac a contestației, precum și celor care prevăd trimiterea încheierii definitive judecătorului de cameră preliminară care a dispus sesizarea. Ca atare, legiuitorul nu a transferat întreaga procedură în competența judecătorului de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți, rațiunea textului de lege fiind aceea ca verificarea legalității activităților autorizate de judecătorul desemnat din cadrul Înaltei Curți să fie efectuată tot de un judecător de la instanța supremă³⁶.

Nu suntem de acord cu opinia exprimată în literatura de specialitate în sensul că, deoarece procedura verificării acestor probe se derulează în interiorul fazei de cameră preliminară, iar, pe de altă parte, termenul de minim 20 de zile pentru formularea cererilor și excepțiilor este unul de recomandare, nu ar putea fi exclusă ipoteza în care, după comunicarea încheierii definitive a Înaltei Curți de Casație și Justiție și mai înainte de a se intra în dezbateri, părțile sau persoana vătămată să formuleze cereri și excepții suplimentare cu privire la înregistrările de securitate națională³⁷.

Într-o astfel de interpretare, oricare parte ar putea paraliza *sine die* desfășurarea procesului penal. Astfel, după finalizarea procedurii în fața Înaltei Curți, inculpatul ar putea să vină de fiecare dată cu câte o cerere care să vizeze legalitatea acestor probe. Practic, nu ar

³⁵ I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 388/17.09.2024, nepublicată.

³⁶ I.C.C.J., s. pen., încheierea nr. 229/20.05.2025, nepublicată.

³⁷ R. Slăvoiu, în M. Udriou (coordonator), op. cit., p. 1181-1182. Autorul arată că într-o asemenea ipoteză, existența încheierii definitive nu împiedică o doua sesizare a instanței supreme, care va fi investită cu o chestiune nouă de a cărei soluționare depinde rezolvarea integrală a obiectului procedurii de cameră preliminară și asupra căreia nu s-a pronunțat, deci în privința căreia nu există putere de lucru judecat.

exista nicio limită în ceea ce privește numărul de situații în care în același dosar ar putea fi din nou parcursă această procedură incidentală. Din punctul nostru de vedere, odată finalizată procedura reglementată de art. 139¹ C. pr. pen. (după cum am arătat, putând fi formulate noi cereri și excepții și în fața Înaltei Curți), inculpatul are posibilitatea de a invoca alte cereri și excepții doar în etapa contestației, potrivit art. 374 alin. 4 C. pr. pen., însă doar în măsura în care invocă un caz de nulitate absolută.

Legiuitorul nu reglementează ce se întâmplă în cazul în care pe parcursul fazei de judecată se constată că a existat o cauză de nulitate care vizează procedura prev. de art. 139¹ C. pr. pen. (de exemplu, incompatibilitatea judecătorului de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți). Ipoteza vizează exclusiv această procedură, nu nulitatea absolută intervenită în procedura reglementată de Legea nr. 51/1991. Raportat la prevederile art. 281 alin. 4 lit. b) C. pr. pen., nulitatea ar putea fi invocată până la rămânerea definitivă a hotărârii. Cu toate acestea, mecanismul reglementat de art. 386¹ C. pr. pen. nu pare a fi fost gândit în acest sens. Din punctul nostru de vedere, într-o astfel de ipoteză va fi necesară reluarea întregii proceduri de cameră preliminară din momentul în care s-a constatat cauza de nulitate (procedura reglementată de art. 139¹ C. pr. pen. în fața judecătorului de cameră preliminară de la prima instanță sau în contestație). În contextul în care excluderea probelor ar putea genera inclusiv neregularitatea rechizitoriului, simpla îndepărtare a probelor de către instanța de judecată nu poate fi considerată a fi un remediu efectiv.

Din nefericire, legiuitorul nu a reglementat pentru activitățile prevăzute de Legea nr. 51/1991 același standard de protecție ca în cazul supravegherii tehnice. În cazul acesteia din urmă, art. 142 alin. 6 C. pr. pen. stabilește că datele rezultate din măsurile de supraveghere care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, dacă nu sunt folosite în alte cauze penale se arhivează la sediul parchetului, în locuri speciale, cu asigurarea confidențialității. Din oficiu sau la solicitarea părților, judecătorul ori completul investit poate solicita datele sigilate dacă există noi probe din care rezultă că totuși o parte dintre acestea privesc fapta ce formează obiectul cercetării. După un an de la soluționarea definitivă a cauzei, acestea sunt distruse de către procuror, care întocmește un proces-verbal în acest sens.

În cazul activităților specifice culegerii de informații, legiuitorul nu reglementează un termen al înregistrărilor despre care s-a apreciat că nu au legătură cu cauza. De asemenea, legiuitorul nu a reglementat posibilitatea solicitării acestor înregistrări atunci când judecătorul investit cu soluționarea cauzei apreciază acest lucru ca fiind necesar.

O interesantă analiză (la care achiesăm în mare măsură) a fost realizată în literatura de specialitate³⁸ în ceea ce privește folosirea probelor obținute din activitățile specifice culegerii de informații în dosare distincte:

(i) utilizarea lor în dosare distincte față de același inculpat

Încheierea definitivă prin care, în prima cauză, s-a constatat nelegalitatea mandatului va produce efect și în al doilea dosar, probele fiind excluse și din acesta. Și în ipoteza inversă, când înregistrările au fost validate în primul dosar, există autoritate de lucru judecat; o nouă verificare de legalitate nu va fi posibilă chiar dacă inculpatul se prevalează de existența celui de-al doilea dosar, având ca obiect o altă infracțiune, pentru că temeiul activității serviciilor de informații nu este reprezentat de infracțiunea ce formează obiectul acuzației, ci de amenințarea de securitate națională, care, în ipoteza pe care o analizăm, este unică. Prin

³⁸ *Idem*, p. 1182-1183; pentru o opinie mai nuanțată, a se vedea *M. Udroi*, op. cit., p. 48.

urmare, nu este admisibilă cererea inculpatului de a se proceda la o nouă verificare de legalitate a înregistrărilor, pentru aceleași critici deja analizate, sub motiv că nu ar exista identitate de faptă între cele două dosare penale. În schimb, o verificare a înregistrărilor poate fi cerută și în a doua cauză atunci când se formulează critici suplimentare și diferite, asupra cărora judecătorul nu s-a pronunțat în prima procedură. Într-o atare situație, această a doua încheiere, pronunțată ulterior de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție, va produce efecte și în primul dosar. Astfel, dacă procedura de cameră preliminară în prima cauză nu s-a încheiat, înregistrările trebuie excluse. Dacă primul dosar a ajuns deja în faza judecătii, credem că instanța ar trebui să excludă înregistrările. Autorul arată și că dacă în prima cauză s-a pronunțat deja o hotărâre definitivă pe fond, constatarea nelegalității înregistrărilor, în cel de-al doilea dosar, ar putea fi valorificată printr-o revizuire întemeiată pe fapte sau împrejurări noi³⁹.

Credem că posibilitatea revizurii ar trebui analizată de la caz la caz și admisă doar în mod excepțional. De exemplu, comiterea unei infracțiuni cu ocazia punerii în executare a activității de către persoanele din cadrul serviciului de informații ar justifica acest lucru. În schimb, excluderea în a doua cauză ca urmare a unei decizii a Curții Constituționale nu credem că ar putea influența soluția din prima cauză în condițiile în care hotărârile instanței de contencios constituțional nu produc efecte asupra cauzelor definitiv soluționate.

(ii) utilizarea în cauze distincte față de inculpați diferiți

Modalitatea de soluționare a cererilor și a excepțiilor dintr-un dosar nu va influența soluția din celălalt/celelalte dosare. Autorizarea pentru desfășurarea activității de culegere de informații, chiar dacă are ca temei aceeași amenințare de securitate națională (dispunându-se prin aceeași încheiere și la același moment), este totuși individuală, întrucât implică o evaluare a contribuției factuale a fiecărei persoane. De asemenea, necesitatea și proporționalitatea procedurilor investigative se apreciază în personam. Prin urmare, în fiecare dosar penal legalitatea mandatului de securitate națională va fi evaluată prin raportare la situația inculpatului din acel dosar. Lipsind identitatea de persoană între proceduri, nu se va pune nici problema autorității de lucru judecat⁴⁰.

VIII. PROCEDURA PLÂNGERII ÎMPOTRIVA UNEI ACTIVITĂȚI SPECIFICE CULEGERII DE INFORMAȚII

Este posibil ca persoana vizată de activitățile specifice de informații și cu privire la care datele obținute au fost transmise procurorului, să nu fie trimisă în judecată. Astfel, pot exista situații în care la finalul urmăririi penale să se fi dispus clasarea sau renunțarea la urmărirea penală. Netrimiteră în judecată poate interveni la finalul urmăririi penale *in rem*, după ce s-a dispus efectuarea în continuare a urmăririi penale sau după ce a fost pusă în mișcare acțiunea penală.

În toate aceste situații legiuitorul a prevăzut potrivit art. 139² C. pr. pen. posibilitatea persoanei vizate de a contesta legalitatea încheierii prin care s-au autorizat activitățile respective, a mandatului emis în baza acesteia, a modului de punere în executare a autorizării, precum și a înregistrărilor rezultate.

După cum am arătat anterior, în cazul inculpatului față de care s-a dispus clasarea, va

³⁹ R. Slăvoiu în M. Udrioiu (coordonator), op. cit., p. 1182-1183.

⁴⁰ *Idem*, p. 1183.

fi incidentă această procedură doar în cazul în care nu s-a formulat plângere împotriva soluției. În schimb, dacă a fost introdusă plângere potrivit art. 341 C. pr. pen., legalitatea activităților specifice culegerii de informații va putea fi contestată în procedura prevăzută de art. 139¹ C. pr. pen.

Pot exista situații în care într-un dosar penal la momentul în care s-a dispus clasarea unele persoane cercetate să aibă calitatea de suspect iar altele calitatea de inculpat. Dacă plângerea împotriva clasării vizează toate aceste persoane, procedura prevăzută de art. 139¹ C. pr. pen. va fi incidentă în cazul inculpaților (doar raportat la aceștia putându-se dispune începerea judecării) în timp ce ceilalți vor avea la dispoziție doar procedura prevăzută de art. 139² C. pr. pen.

Nu poate fi exclusă nici ipoteza în care acțiunea penală să nu se dispună pentru toate infracțiunile pentru care anterior se efectuase în continuare urmărirea penală. Dacă ulterior se dispune clasarea, procedura reglementată de art. 139² C. pr. pen. va fi incidentă doar dacă informațiile obținute nu vizează în vreun fel infracțiunile pentru care persoana în cauză a devenit inculpat.

Plângerea reglementată de art. art. 139² C. pr. pen. nu poate fi formulată decât după finalizarea urmăririi penale. Astfel, doar după ce procurorul a dispus trimiterea sau netrimiterii în judecată se poate determina care dintre cele două proceduri este incidentă.

De asemenea, nu va putea fi formulată plângere împotriva activităților specifice culegerii de informații dacă cu privire la persoana supravegheată s-a dispus disjungerea. Practic, cu privire la aceste persoane urmărirea penală este încă în desfășurare, fiind aplicabil raționamentul de mai sus.

La fel ca și în cazul supravegherii tehnice, calitatea procesuală de a contesta legalitatea măsurii aparține exclusiv persoanei vizată de mandatul de siguranță națională, nu și persoana cu care au fost purtate discuțiile.

Cu toate acestea, o astfel de concluzie nu trebuie absolutizată, calitatea procesuală activă trebuind a fi recunoscută și persoanei împotriva căreia sunt folosite aceste informații, chiar dacă ea nu a fost vizată de mandatul emis. De exemplu, în apartamentul unui senator este instalată aparatură de supraveghere în baza unui mandat de siguranță națională. În acel apartament, fiul senatorului împreună cu niște prieteni poartă discuții cu privire la comiterea unei infracțiuni de corupție, înregistrarea fiind transmisă procurorului. Dacă se dispune clasarea (de exemplu, ca urmare a prescripției răspunderii penale), nu credem că fiul senatorului nu ar putea contesta legalitatea măsurii.

De asemenea, după cum în mod corect s-a arătat în doctrină, nu este deschisă calea controlului *a posteriori* pentru persoanele vizate de o activitate specifică culegerii de informații, atunci când autorizarea a fost în mod nelegal dispusă de procuror și infirmată de judecător în condițiile art. 19 din Legea nr. 51/1991, deoarece în această ipoteză nelegalitatea a fost deja înlăturată, iar judecătorul a decis încetarea de îndată a activităților și distrugerea materialelor obținute, în termen de maximum 7 zile⁴¹.

Potrivit dispozițiilor legale, după încetarea activităților autorizate (spre deosebire de dispozițiilor din materia supravegherii tehnice unde art. 145 C. pr. pen. stabilește un termen de 10 zile, aici legiuitorul nu reglementează un termen expres), procurorul informează, în scris, persoana vizată de activitățile specifice culegerii de informații cu privire la activitățile din care au rezultat înregistrările folosite ca mijloace de probă în procesul penal.

⁴¹ M. Udriou, op. cit., p. 49.

În termen de 20 de zile (termen procedural) de la primirea informării scrise, persoana supravegheată are dreptul de a solicita procurorului să îi aducă la cunoștință conținutul proceselor verbale în care sunt consemnate activitățile de supraveghere efectuate, precum și să îi asigure ascultarea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere.

Procurorul poate să amâne motivat, cel mai târziu până la rezolvarea cauzei, efectuarea informării scrise sau prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere ori a proceselor-verbale de redare, dacă aceasta ar putea conduce la:

- a) perturbarea sau periclitarea bunei desfășurări a urmăririi penale în cauză;
- b) punerea în pericol a siguranței victimei, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora;
- c) dificultăți în supravegherea tehnică asupra altor persoane implicate în cauză.

Din nefericire, preluarea cuvânt cu cuvânt a dispozițiilor legale din materia informării asupra supravegherii tehnice în materia activităților specifice culegerii de informații este de natură să genereze importante inconveniente. În primul rând, după cum s-a arătat în doctrină⁴², procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală nu are de unde știi când au încetat activitățile de supraveghere specifice culegerii de informații. Astfel, potrivit art. 20 alin. 2 din Legea nr. 50/1991, organele care pun în executare activitățile autorizate sunt obligate să le întrerupă de îndată atunci când temeiurile care le-au justificat au încetat și să îl informeze despre aceasta pe procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție informează Înalta Curte de Casație și Justiție despre întreruperea activităților autorizate atunci când temeiurile care le-au justificat au încetat. De asemenea, măsura încetează la expirarea duratei pentru care au fost asigurate.

Or, dispozițiile legale nu reglementează informarea procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauza constituită ca urmare a transmiterii informațiilor. Practic, acesta nu are de unde știi momentul în care acestea au încetat.

În plus, spre deosebire de supravegherea tehnică care nu mai poate continua ulterior trimiterii în judecată în dosarul respectiv, activitățile specifice culegerii de informații pot continua atât timp cât există o amenințare la adresa securității naționale. Astfel, este posibil ca aceste activități să fie necesare o perioadă îndelungată ulterior momentului în care s-a dispus trimiterea în judecată (de exemplu, la o săptămână după ce a fost emis un mandat de siguranță națională cu privire la o persoană bănuită de spionaj apar indicii că aceasta face evaziune fiscală, dispunându-se clasarea după trei luni; în cauză, în funcție de situația concretă activitățile specifice culegerii de informații va mai putea dura peste 1 an și jumătate).

Or, atât timp cât aceste activități nu s-au finalizat, nu considerăm că procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală ar putea fi informa o persoană vizată de un dosar penal că pe numele său este emis un mandat de siguranță națională. De asemenea, în lipsa informării, procurorul nu ar putea dispune sau solicita o măsură a cărei luare presupune respectarea principiului egalității de arme (de exemplu, luarea unei măsuri preventive sau a unor măsuri asigurătorii) fără ca persoana vizată să poată lua la cunoștință de acestea. Apreciem că nici măcar ulterior finalizării urmăririi penale, procurorul nu poate

⁴² R. Slăvoiu în M. Udroi (coordonator), op. cit., p. 1186-1187.

informa persoana vizată atât timp cât activitățile sunt încă în curs de desfășurare. Prin urmare, considerăm că anterior informării, procurorul va trebui să solicite informații de la autoritatea competentă privind stadiul activităților specifice culegerii de informații.

În acest sens, în literatura de specialitate s-a arătat că „art. 139² alin. (2) C. pr. pen. pornește de la o premisă greșită, în sensul că activitățile specifice culegerii de informații încetează întotdeauna înainte de finalizarea urmăririi penale, în condițiile în care procurorul de caz (care poate face parte din cadrul oricărei structuri de parchet) nu are nicio competență de a decide încetarea acestor activități. În plus, Legea nr. 51/1991 nu instituie obligația informării procurorului de caz cu privire la momentul încetării activităților specifice culegerii de informații. Această eroare legislativă va afecta caracterul efectiv al procedurii prevăzute de art. 139² C. pr. pen., în condițiile în care la momentul dispunerii unei soluții de netrimitere în judecată într-o cauză în care au fost utilizate probe rezultate din activitățile specifice culegerii de informații, procurorul de caz nu are cunoștință dacă au încetat sau nu aceste activități.”⁴³.

Termenul de exercitare a plângerii este de 20 de zile și curge, după caz:

a) de la data primirii încunoștințării scrise privind dispunerea soluției de netrimitere în judecată, când informarea și, după caz, prezentarea conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere ori a proceselor-verbale de redare au loc înainte de rezolvarea cauzei;

b) de la data primirii informării scrise sau, după caz, de la data prezentării conținutului suporturilor pe care sunt stocate activitățile de supraveghere ori a proceselor-verbale de redare, când aceasta are loc după rezolvarea cauzei.

După cum se observă, nu există o corelare între momentul în care poate fi formulată această plângere și modalitățile în care este verificată legalitatea și temeinicia soluțiilor de netrimitere în judecată. Ce se întâmplă însă dacă în paralel cu plângerea întemeiată pe art. 139² C. pr. pen. se formulează plângere împotriva soluției de clasare sau este sesizat judecătorul de cameră preliminară cu o cerere de confirmare a renunțării la urmărirea penală ? Problema este importantă deoarece soluția în aceste proceduri poate depinde și de aceste probe. Dacă ele au fost obținute în mod nelegal și nu pot fi folosite, în mod evident și soluția judecătorului de cameră preliminară va trebui să țină cont de acest aspect. De exemplu, suspectul formulează plângere împotriva soluției de clasare întemeiată pe prescripție. Dacă informațiile obținute în baza Legii nr. 51/1991 sunt nelegale, e posibilă dispunerea unei soluții de clasare întemeiate pe art. 16 alin. 1 lit. a) C. pr. pen. dacă nu mai există alte probe. Aceeași situație e valabilă și în ceea ce privește o cerere de confirmare a renunțării la urmărirea penală.

Deoarece legiuitorul nu reglementează o astfel de situație, ca ghid de bune practici, propunem ca judecătorul investit cu verificarea soluției de netrimitere în judecată să aștepte soluționarea plângerii întemeiate pe art. 139² C. pr. pen. Acest lucru este necesar deoarece soluția sa va depinde și de constatarea caracterului legal sau nelegal al acestor probe iar legiuitorul nu a reglementat posibilitatea exercitării vreunei căi extraordinare de atac împotriva hotărârii sale.

În doctrină s-a apreciat că „activitatea de aducere la cunoștință a conținutului proceselor-verbale și de asigurare a ascultării convorbirilor ori de vizionare a imaginilor nu include și comunicarea către persoana respectivă a unei copii a acestor mijloace de probă.

⁴³ M. Udriou, op. cit., p. 50-51.

Astfel de convorbiri, comunicări sau conversații s-au desfășurat între două sau mai multe persoane, iar în cadrul lor au putut fi abordate atât chestiuni referitoare la săvârșirea unor fapte penale, cât și chestiuni personale, private, intime. Or, aceasta fiind ipoteza, înmânarea către persoana supravegheată a unor copii de pe conținutul înregistrărilor ar putea afecta viața privată a altei persoane, dat fiind că, ulterior, organele judiciare nu mai pot avea control asupra modului de întrebuințare a acestor înregistrări (publicitatea lor, folosirea în scopuri de șantaj, de discreditare publică sau profesională, compromiterea vieții de familie etc.). De asemenea, se mențin și în această ipoteză argumentele privind modul restrictiv în care o persoană poate avea acces la informații clasificate; dacă înregistrările ori procesele-verbale conțin informații clasificate, persoana nu poate avea acces la ele decât dacă deține autorizație de acces și dacă, în concret, procurorul apreciază că această cunoaștere nu afectează un alt interes important.⁴⁴

Din punctul nostru de vedere, opinia trebuie nuanțată. Calitatea de a formula plângere îi aparține bineînțeles persoanei vizate de informațiile transmise procurorului de autoritatea cu atribuții în domeniu (după cum am arătat, în general, va fi vorba de persoana pe numele căreia s-a emis mandatul de siguranță națională). Dacă informațiile privesc persoana în cauză, e firesc că prin comunicarea lor către aceasta (inclusiv înmânarea unor copii de pe înregistrări) nu îi este afectat în vreun fel dreptul la viață privată. De altfel, aceasta este și practica constantă în cazul supravegherii tehnice, inculpaților punându-li-se la dispoziție suportți optici cu înregistrările convorbirilor. Într-adevăr, persoanei vizate nu i se vor pune la dispoziție aspecte care nu privesc situația propriei persoane (de exemplu, se instalează aparatură de supraveghere în casa unei persoane- bineînțeles că atunci când se va realiza informarea persoanei în cauză nu i se vor pune la dispoziție aspecte ce privesc alte persoane care locuiesc în acel imobil, cum ar fi, de exemplu, aspecte privind o relație extraconjugală a soției).

În ceea ce privește caracterul clasificat, în practica judiciară, în cvasitotalitatea cazurilor, întotdeauna organele competente declasifică notele de redare și conținutul discuțiilor, nu însă și încheierea de autorizare. Într-adevăr, încunoștințarea nu poate viza elemente ce nu au fost declasificate, această chestiune urmând a fi rezolvată în procedura din fața judecătorului de cameră preliminară.

Plângerea se adresează Înaltei Curți de Casație și Justiție și se soluționează de un judecător de cameră preliminară. Stabilirea competenței Înaltei Curți are la baza jurisprudenței Curții Constituționale anterior prezentate, în cuprinsul căreia s-a stabilit că doar instanța supremă poate examina legalitatea unui mandat de siguranță națională, în contextul în care ea l-a emis.

Judecătorul care a autorizat activitățile specifice culegerii de informații precum și toți judecătorii implicați în procedurile reglementate de Legea nr. 51/1991 în legătura cu una sau mai multe activități specifice culegerii de informații (utilizate într-o anumită situație de amenințare la adresa securității naționale) sunt incompatibili să procedeze la verificarea legalității acestora, aplicându-se aceleași considerente ca cele prezentate atunci când am analizat procedura reglementată de art. 139¹ C. pr. pen.

Plângerea greșit îndreptată se trimite pe cale administrativă instanței competente și se consideră valabilă dacă a fost introdusă în termen la organul judiciar necompetent. Plângerea se soluționează în camera de consiliu, cu participarea procurorului și cu citarea

⁴⁴ T. V. Gheorghe, A. S. Uzlău, C. M. Chiriță în N. Volonciu, A. S. Uzlău (coordonatori), op. cit., p. 570.

petentului. Subliniem că legiuitorul nu a reglementat posibilitatea citării tuturor părților din dosarul penal, ci doar a persoanei care a fost vizată de activitățile specifice culegerii de informații.

Judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra legalității activităților din care au rezultat înregistrările, prin încheiere definitivă, în raport cu dispozițiile legale în temeiul cărora acestea au fost autorizate și pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă. Practic și în această procedură legiuitorul permite administrarea oricărui mijloc de probă.

În doctrină s-a arătat că legea nu prevede faptul că asistența judiciară a persoanei ce a formulat plângerea este obligatorie, chiar dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea pentru care s-a dispus activitatea specifică culegerii de informații este mai mare de 5 ani închisoare. Autorul arată că ar fi de analizat dacă, pe cale pretoriană, nu se impune stabilirea unui regim similar al dreptului la apărare cu cel din faza camerei preliminare (în ipoteza în care asistența juridică ar fi obligatorie)⁴⁵.

Apreciem că mai degrabă ar putea fi realizată o paralelă între această instituție și plângerea împotriva soluției de clasare, decât între ea și procedura de cameră preliminară deoarece în urma parcurgerii ei nu există riscul începerii judecății. În acest sens, nu putem omite nici faptul că asistența juridică este obligatorie în cazul art. 90 lit. c) C. pr. pen. doar în ceea ce îl privește pe inculpat, or, plângerea întemeiată pe dispozițiile art. 139² C. pr. pen. poate fi formulată și de suspect sau de o persoană față de care urmărirea penală s-a desfășurat în rem.

În ceea ce privește plângerea împotriva soluției de clasare, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat în soluționarea unui recurs în interesul legii că asistența juridică nu este obligatorie, pentru petenți sau intimați, în cauzele ce au ca obiect plângeri formulate împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimiteră în judecată. În acest sens s-a arătat că plângerea împotriva dispoziției de neurmărire sau netrimiteră în judecată reprezintă un drept procesual al petentului de sesizare a judecătorului numai pentru realizarea controlului judecătoresc asupra soluțiilor de neurmărire sau de netrimiteră în judecată date de către procuror, fără să constituie însăși sesizarea instanței cu judecarea propriu-zisă a acelei cauze penale în primă instanță. Or, atât timp cât o atare plângere nu atrage judecata propriu-zisă a cauzei, nu se poate considera că sunt îndeplinite condițiile asistenței juridice obligatorii. De asemenea, instanța supremă a observat că asistența juridică este obligatorie față de părțile în proces, respectiv subiecții procesuali principali, persoana care formulează plângerea având calitatea de petent (respectiv intimat), iar nu de parte sau subiect procesual principal⁴⁶.

Argumentele instanței supreme considerăm că sunt aplicabile și acestei proceduri, și în acest caz persoana care sesizează având calitatea de petent, nu de parte.

Mai mult, în prezent, doctrina apreciază în mod constant că totuși asistența juridică ar fi obligatorie în procedura reglementată de art. 341 C. pr. pen., dar doar în cazul în care anterior se pusese în mișcare acțiunea penală. Deoarece în acest caz există posibilitatea admiterii plângerii și începerii judecății potrivit art. 341 alin. 7 lit. c) C. pr. pen., este normal ca inculpatul să beneficieze de același standard de protecție ca în procedura de cameră preliminară. Or, o astfel de ipoteză nu este aplicabilă în ceea ce privește procedura pe care o

⁴⁵ M. Udriou, op. cit., p. 52.

⁴⁶ Î.C.C.J., RIL., Decizia nr. 64/2007, publ. în M. Of. nr. 537/16.07.2008.

analizăm.

Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în camera de consiliu, prin încheiere motivată, care nu este supusă niciunei căi de atac, putând dispune următoarele soluții:

a) respinge plângerea ca inadmisibilă, ca tardivă sau ca neîntemeiată;

Apreciem că una dintre situațiile în care plângerea va fi respinsă ca inadmisibilă va fi aceea în care persoana în cauză s-a adresat deja unei instanțe judecătorești potrivit art. 22 din Legea nr. 51/1991. Potrivit acestui text de lege, orice persoană care se consideră vătămată în drepturile sau libertățile sale fundamentale ca urmare a activităților specifice culegerii de informații efectuate de organele de informații sau de cele cu atribuții în domeniul securității naționale se poate adresa, potrivit legii, comisiilor parlamentare sau organelor judiciare, astfel: b) instanței de judecată, în condițiile Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, cu modificările și completările ulterioare; c) instanțelor judecătorești, pentru repararea daunelor materiale și morale suferite, potrivit legii civile;

b) admite plângerea și constată nelegalitatea activităților specifice culegerii de informații, dacă acestea au fost dispuse, confirmate, prelungite ori, după caz, puse în executare în mod nelegal.

În cazul admiterii plângerii, judecătorul dispune distrugerea datelor și a înregistrărilor rezultate din activitățile specifice culegerii de informații nelegal efectuate. Procurorul distruge probele astfel obținute și întocmește un proces-verbal în acest sens, care se depune la dosarul cauzei. Apreciem că textul are în vedere procurorul anume desemnat din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală neavând vreo posibilitate concretă de a pune în executare dispoziția judecătorului de cameră preliminară.

CONCLUZII

După cum am arătat, modificările legislative introduse prin Legea nr. 201/2023 nu sunt de natură a asigura respectarea tuturor garanțiilor la care Curtea Constituțională face referire în jurisprudența sa în ceea ce privește posibilitatea contestării legalității activităților specifice culegerii de informații. Astfel, în prezent, nu există un cadru normativ care să permită existența unei astfel de verificări în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției. De asemenea, nu este clar mecanismul prin care ar putea fi invocată și analizată o cauză de nulitate absolută intervenită în această procedură ulterior finalizării procedurii reglementate de art. 139¹C. pr. pen. în condițiile în care instituția reluării procedurii de cameră preliminară nu pare a fi fost gândită pentru astfel de situații.

Bineînțeles, în timp, odată cu evoluția jurisprudenței, suntem siguri că aceste chestiuni își vor găsi răspunsul. De asemenea, în mod cert, în jurisprudență vor fi identificate și alte probleme de drept susceptibile de a genera practică neunitară. Trebuie spus că deși articolele 139¹ și 139²C. pr. pen. au fost introduse în urmă cu circa 2 ani, în jurisprudența Înaltei Curți nu am reușit să identificăm decât două cauze (doar una dintre soluții fiind definitivă) în care, subsecvent trimiterii în judecată, instanța supremă a fost sesizată pentru verificarea modului în care au fost obținute aceste probe.

În aceste condiții, analiza din cuprinsul prezentului articol nu poate fi privită dincolo de doctrina și practica judiciară aferentă acestui subiect de până la acest moment. Sperăm ca prezentul studiu să fie un instrument util pentru teoreticieni, în elaborarea unor noi

lucrări pe această temă, precum și pentru practicieni, în identificarea unor soluții care să corespundă exigențelor dreptului la un proces echitabil.